PACIFIC UNITARIAN SCHOOL
FOR THE MINISTRY
Berkeley, California

Cenzurat.

XLV. évf. Cluj, 1935. szeptember. 9 – 10. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

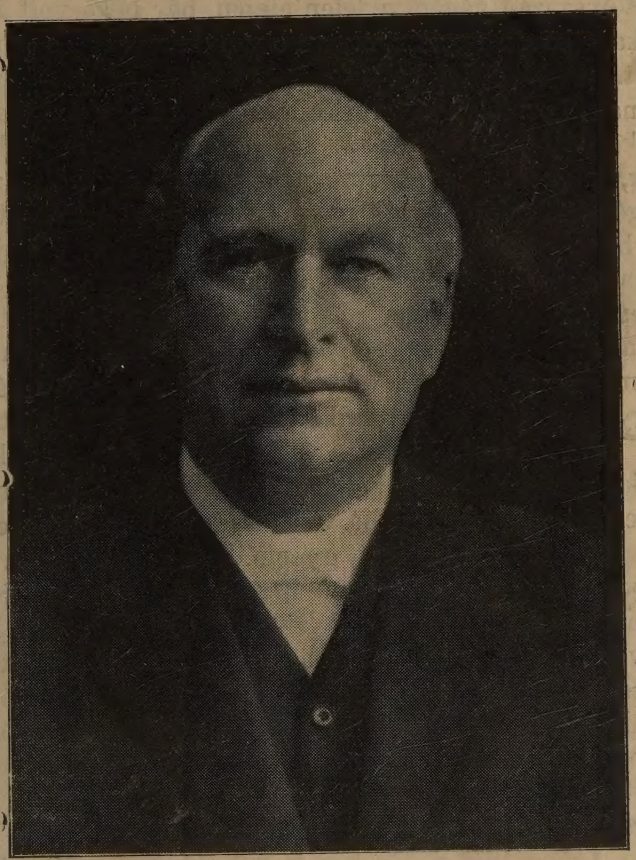

DR. HALL ALFRÉD,
a keresztény szabadelvű egyházak világszövetségének elnöke.

Unitarian College for the Ministry
Berkeley California
America

Száz éve.

Augusztus hó 9-én mult száz éve annak, hogy Ferencz József született. Nagyon megközelítette ezt a csodás kerek számot, mert még csak hét év hiányzott. Elmélkedni lehetne a hoszú élet előnyeiről és hátrányairól, de annyi bizonyos, hogy Ferencz József inkább csak testileg érezte terhesnek a nagy időt. Elméje és emlékezése eleven és átfogó volt. Talán rajta és rajtunk mult, hogy emlékezetéből nem tárt föl többet, mert szeretett beszélni a multról. Naplót vezetett s abban sok kedves esemény és még több nehéz gond van feljegyezve.

Engem különösen megragadott az Albert János, volt tordai pappal, a szépen imádkozóval folytatott levelezése. A mult évszázad végén, a jelen elején, bár béke volt Európában, akadt bőven egyházunkban elmélkedni való és töprengeni lehetett. A cluji új kollégium építése, a cristuri építés és utóbbinak 8 osztályuvá való fejlesztése, az egyházi élet számtalan kérdésének megoldása, az egyházban előfordult félreértések, nagy gondot okoztak neki és szükség volt az ő bölcsességére. Életének egyik nagy feladatának tekintette, hogy az egyháznak szellemi egységét meg óvja. Ezeket a jellemző adatokat jó lesz fontolgatni elménkben.

Ferencz József hosszú püspökségét a magyar alkotmányos élet magasra ívelő, nemesen termékenyítő közszelleme támogatta majdnem negyven esztendeig. A háború s a rá következő gyökeres változás rendkívül megszállta a lelkét. Olyan magas korban, annyi kedves és büszkén viselt emlékek (királyi kitüntetések) birtokában, lépett át a békeszerződések által teremtett új helyzetbe. A hűségesküt letette, de a kezdetben kijáró szenátorságot, gyengélkedése miatt nem vehette igénybe, mintha érezte volna, hogy csak átmeneti jog volt, mert az alkotmány-törvény kétszázezer lélekszámtól tette függővé s még ezt is korlátozta a magyar kisebbséggel szemben.

Csendes menetű s főleg családjához és egyházához kötött élete, huzamos ideig tartó fájdalommal terhelt betegsége elkomorította, de ő általában mindig nyugodtnak és boldognak látszott.

Igazi bölcs ember volt.

Dr. B. Gy.

Hall Alfréd.

Angliából érkezett látogatóink sorában egy vendéget üdvözölhetünk. Neve nem ismeretlen olvasóközönségünk előtt s sokan ismerik s szeretettel forgatják magyar nyelvre is lefordítják unitárius hitvallását. Mégis külön figyelmet szentelünk személyének s igyekszünk őt pár sorban bemutatni olvasóközönségünk előtt s tesszük ezt azért, mert a Szabadelvű Kereszténység és a Vallásszabadság Nemzetközi Társulata elnöki tisztségében huszmillió unitárius és szabadelvű keresztény testvérünk üdvözletét hozta el miközénk. A mult nyáron a kopenhágai konferencia választotta meg magas méltóságába, s szívünket örömmel tölti el, hogy első útjában épen hozzánk a legrégibb s szenvedéseken és megpróbáltatásokon keresztül már négyszázesztendős fennállása felé haladó egyházunkat látogatja meg.

Tengerészcsaládból származik s 1873. április 27-én született az angliai Boston városkában. Ugyanitt végzi el középiskolai tanulmányait. Az egyetemet Manchesterben végzi el, s 1900-ban elnyeri a Viktória egyetemen a Magister Artium fokozatot. Theológiai tanulmányaira, hosszú éveken keresztül készül fel s a manchesteri Unitarian College s az oxfordi Manchester College hallgatója. Ezeknek elvégzése után egyik legtekintélyesebb angol theológiai ösztöndijjal, a Hibbert tanulmányi segéllyel egy évet a berlini egyetem theológiai fakultásán tölt el.

Hazatérte után, mint gyakorló lelkész kezdi meg munkásságát s folytatja azt ma is munkássága 35-ik esztendejében. Norwich (1900—8) és Newcastle (1908—18) és Sheffield (1918) lelkészi munkájának állomáshelyei. Ez utóbbi helyen munkálkodik ma is. A tudományos theológiai munkásságot tovább folytatja s a háború alatt a londoni egyetemen elnyeri a Bachelor of Divinity fokozatot. Szorgalmas munkása az angol unitárius theológiai irodalomnak. Elsősorban is, mint szónok kiváló, már 1914-ben az angol unitárius társulat kögyülésének (főtanácsának) ünnepi szónoka s a mult nyáron pedig a kopenhágai konferencia záróbeszédén mondott hatalmas beszédével aratott osztatlan elismerést. Tudományos theológiai munkássága területén Martineau Jakab, a legtekintélyesebb angol unitárius bölcselő tanítványa, akinek megírja egyik legjobb, rövid életrajzát s egy külön munkában vázolja erkölcsi tanításai értékét. „Jézus és a huszadik század kereszténysége", „Egy világi ember vallásos problémai" című munkái az angol olvasóközönség előtt általánosan ismertek. Kisebb dolgozatai és cikkei, s prédikációi is, számos helyen láttak napvilágot. Egyik újabb, 1932-ben kiadott munkáját: Beliefs of a Unitarian, dr. Kiss Elek, theol. professzor „Egy Unitárius Hitvilága" címen magyar nyelvre lefordította és kiadta, s az mindnyájunknak kedves olvasmánya. Jelenleg a halhatatlanság kérdése foglalkoztatja s legközelebbi nagyobb munkája erről a gondolatról, unitárius hitéletünk egyik legszebb tételéről fog szólani.

Egyike a legtekintélyesebb angol lelkészeknek. Ő az első, akit az 1929-ben egyesített angol unitárius társulatok elnökévé választanak a lelkészek sorából 1932-ben s a szokásokkal ellentétben a következő évben is újra megválasztanak. Két esztendős munkássága általános megbecsülést és szeretetett vívott ki. A Manchester College tudós dékánja munkáját egyik beszélgetésünkben jellemezni óhajtván, azt mondotta, hogy olyan elnök volt, akit a kontinens történelmi unitárius egyházai méltán illethetnek az angol unitáriusok püspöke elnevezéssel. Az idei nyáron pedig a világ unitárius és szabadelvü keresztény képviselői a világ unitárius és szabadelvü keresztény egyházainak képviselői a legteljesebb egyhanguasággal a közel huszmillió lelket képviselő egyházi világszövetség elnökévé választották meg az elkövetkező három esztendőre.

A világszövetség első hivatalos körlevélben teljes szövegében közreadott elnöki megnyitóbeszédéből idézzük az alábbiakat: „Tudatossá kell tenni az egyes egyházak hivei lelkében azt az érzést, hogy ők egy hatalmas, egész világot átfogó testvéri szövetségnek tagjai. Amikor pedig vasárnapról-vasárnapra az egy helyen lakó hivek imádkozásra összegyülekeznek, akkor emlékezzünk meg azokról is, akik a messze távolban imádkozva, lélekben velünk együtt vannak, az örökkévaló egy Isten színe előtt. Tudatossá kell, hogy tegyük önmagunk előtt világmozgalmunk célkitűzéseit. Mint egy mennyei atyának a gyermekei, testvérekként kell munkálkodnunk, hogy békesség és jóakarat legyen a földön az emberek között. Szövetségünk a szabadság szellemében köttetett s ezért éber figyelemmel kell őrködnünk a vallás- és lelkiismeretszabadság szent joga felett. Ez a kívánalom mindnyájunkat egyforma nagy elhivás elé állit. Lelkünket meg kell telitsük a hitnek teljességével, mert ezen keresztül szolgálhatjuk a világot, mely Jézus szellemében egy jobb jövendő hordozója leszen.“ Ezek a kiragadott súlyos gondolatok bizonyságtevés az ő lelkének nagysága és hitének, kötelességtudásának mélysége felől.

Családi életét az egyszerűség és szeretet jellemzi. Egész családjával Isten szolgálatára szentelte életét. Felesége hűséges segítőtársa minden munkásságában, fia egyike a fiatal lelkészgeneráció reménységeinek, két leánya közül az egyik a Clujon is megfordult ifj. John McLachlan lelkésznek mennyasszonya, míg a másik Oxfordban theológiai akadémia hallgatónő. Élete és munkássága között harmónikus egyensúly áll fenn s ez biztosítja számára a léleknek szabadságát, a munkát és cselekedeteket.

A magyar unitárius gondolat nagy és őszinte barátja, aki házában a fiatal magyar lelkészjelölteket mindig szívesen látta. Most ide körünkbe érkezve, új tisztségében és világszövetségi elnöki méltóságában is szeretettel köszöntjük.

Ferencz József.

Hadd megbünhödnöm még az életet.

Igy élek mostan vészes küzdelemben,
Tombol alattam örvénylő, vad ár;
Az élet tengerén hajómban ülök,
Felette röpköd sok-sok vészmadár. —
Hiába' szálltok gúnyos vijjogással,
Kis csolnakom még most, el nem merül;
Hiába' lestek arra vészmadárkák,
Megállom helyem rendületlenül.

Ott messze tisztul máris láthatára
Egy szebb jövőnek, boldog életnek;
Lágy szellő hajtja csolnakomat arra,
Hajtó szellője szép reményemnek. —
És pihen már a küzdő sajka: éltem,
Feledve már a vész s a küzdelem,
Ábrándok tárnak csáb' jövőt elébem,
Varázs képeket rajzolva nekem:

Látok nyugalmat nyújtó csendes otthont,
Mellettem áll egy göndörfürtü nő,
Szivemhez szól egy túlvilági Nagyság,
Hitlángra gyúl szivem, mint kóvakő
S fejem felett mosolygva tárja széjjel
Egy szép tündérleányka karjait:
Szellemkaroddal boldogság tündére,
Öledbe vonva szivem álmait;

Folyondárral beszőtt sudárok alján
Remontoán rózsáknak szirma hull;
Lombhervadásról susog már a szellő
S az illatoz mégis gyanútlanul. —
Virágok közt sárgult avarra lépve,
Kisértetként még visszazúg a vész,
De álomképeim pillangó szárnyán
Emlék gyanánt, a mult ködébe vész.

S napsúgárban hullatnak egyre lombot
A múló nyártól most bucsúzó fák;
Szememben könny, szivemben hálazsoltár
S az ég urához röppenő imák;
Fejemhez kapok mind a két kezemmel...
Miért öszültök sötét fürtjeim?
Nyugalmam álomküszöbéhez érve,
Máris járnék a lét határain?!...

Halk döbbenet jajong fel keblem mélyén,
Az égbe küldöm röpke sóhajom:
Legyen számomra bár vezeklés éltem,
Küzdjön viharral, még soká hajóm!
Óh százszor adj küzdelmes sorsot Isten!
Tollat kezembe s barna kenyeret,
Utamra hints bár ezer sebző tüskét,
Hadd megbünhödnöm még — az életet!

Irta: Dr. Pálmay Sándor.

A Crăciunel-i unitárius templom védelme.

A Crăciunel-i unitárius egyházközség megalakulása arra az időre tehető, mikor a reformáció napja a vallásos élet terén új tavaszt jelzett s a megtisztított hitigazságok bajnoka, a nagy Dávid Ferenc ékes szólása lázba hozta Erdély bérceinek-völgyeinek lakóit. Hogy híveink a r. kath. vallásról jöttek az unitárius vallás ölébe, amellett szól ma is meglevő templomunk, melynek szentélyében volt az oltár, ennek jobb oldalán, a szentély déli falában, az aránylag elég nagy ablak alatt most is látható téglaalakú üreg, mely az áldozó edények tartására szolgált. E Sion hegyén álló massziv épület építésére vonatkozólag Br. Orbán Balázs ezt írja: „e román izlésű egyház a 13. században épülhetett, mert a torony alatti külső kapu szemöldökén levő 1495 évszám nem az egyház épitése idejét, hanem az átidomitást jelöli stb.“

A mi híveink serege, saját hibáján kívül a költő szerint sokszor „megbünhődte a múltat s jövendőt“; mert már a 17. században szerzetes barátok járogatnak ide az innen-onnan betelepült nehány katholikus hivek gondozása végett és igen természetes, az unitáriusok megtérítése céljából is.

Az élet örök harc. A különböző egyházak hívei is harcoltak egymással, ahelyett, hogy egymást segítették volna. Az itteni unitárius hívek multja is ilyenszerű. Ha néha-néha fegyverszünet is áll be, csak arra való, hogy mindakét küzdő fél erőt meritsen. Ha igaz, hogy a pálmafa saját terhe alatt nő, akkor kétszeresen igaz, hogy a mi híveink serege épen a küzdelemben acélozta fel magát azzal a hitszeretettel, ahoz való törhetetlen ragaszkodással, áldozó erénnyel és bátorsággal, mely a multban is, a jelenben is a győzelmet „a világosság fiainak“ megszerezte és biztositja. Hiszen híveink még annak is ki voltak téve, hogy őseik által épített, évszázadokon át birt, javított és szépített templomuktól erőszakos módon megfosztassanak.

Erre vonatkozólag Orbán Balázs így ír: „1777-ben — Mária Therézia alatt — bár az egész faluban csak 5 beszármazott katholikus volt, ezek egy kis kápolnában (mostani templomjuk helyén) tartott búcsú alkalmával elhatározták a nagytemplomnak visszafoglalását. A jezsuiták által felbujtogatott havasalji kath. falukból nagyszámú nép gyült le a templom foglalásra. A titokban forralt sötét tervről mit sem sejtettek a lakósok."

Azonban a szerelem, mint mentő angyal meghiusította ezt, amint a régi történet mondja. Egy unitárius legény ugyanis a kath. megyebiró leányához járt, ez — a templom foglalásra kitűzött nap előtti estvén — elárulta a titkot, megsugta udvarlójá-

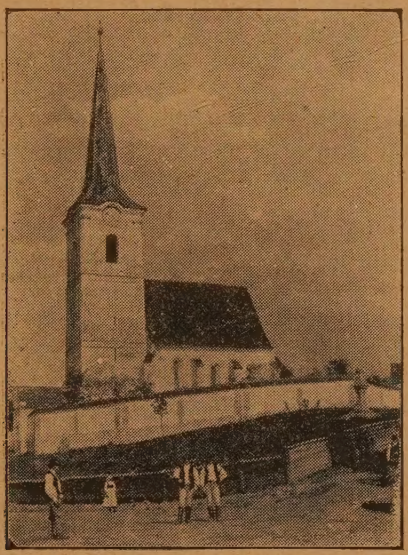

Crăciuneli unitárius templom.

nak, hogy a sok kereszt miért van összeróva. A legény a nagy Dimény Józsefnek mondta el s ez védelemre szólította fel a két Homoródmenti unitáriusokat, kik papjaik, mestereik vezetése mellett a keresztes vitézeket visszaszoritották, csufosan leverték. Emberélet is esett áldozatul. Hősi névre érdemes e dicsőséges győzelemért a nagy Diményen kívül az akkori pap Szabó Sámuel s felesége Szentgyörgyi Anna (az oklándi pap leánya).

Sándor István is 1777-re teszi a templomfoglalás idejét, szerinte azonban a kath. papság hívására jött katonaság fegyveres erővel akarta elfoglalni. A pap, Szabó Sámuel kérdést is intéz a vezető tiszthez: „Van parancsod a templom elfoglalására?" — melyre az így felel: „Nincsen". Kölcsönös egyezkedés, okos alkalmazkodás után a katonaság elvonult s a „Sion hegyén" levő templom a miénk mindezideig.

Végh Mihály unitárius pap 1826. október 19-ről a halottak anyakönyvébe azt jegyzi: „Temettem 19 Octobris Mezei Susánnát, Nagy Hermán János 40-ik eszt. özvegyét, ki is legutolsó azon férfiak s' asszonyok közüll, kik 1768 b. 2-ik Julij a' Templomot elvenni akarókat meggyőzték s' megverték. Élt 80 eszt."

Amint az adatok egybevetéséből kitűnik, az Orbán Balázs és Végh Mihály feljegyzései szerint 9 esztendő különbség van az esemény idejére vonatkozólag. Hogy melyik év felel meg a kettő közül a valóságnak, a dolog lényegét nem érinti. Nem annál is inkább, mert Mária Therézia uralkodásának idejébe (1740—1780) mind a két év beleesik. Azt pedig jól tudjuk, hogy az erőszakos templomfoglalások jórészt a Mária Therézia uralkodása alatt történtek. De különben is, még ma is él idősebb embereink ajakán e történet s vele a fönnt említetteken kívül még egy név, a Rácz Juliánnáé, ki a mostani Erzsébettérről egy már (azon a nevezetes éjszakán) felásott keresztet kiemelt s ledobta az országutra. Sebeit a mostani lelkészi lak északi szomszédságában lefolyó patakban mosta meg, miért e patakot ma is Rácz patakának hívják.

A templom tehát az unitáriusoké maradt, azonban a kormányszék (Gubernium) perbe fogta ezeket s többszöri Sibiuba történt hurcoltatás után, 1778 febr. 10-én kihirdette azon szigoru ítéletét, mely a templomot védő és szomszédos papokat, mestereket hivataluktól fosztotta meg s a helybeli unitárius vezető embereket több hónapig tartó börtönbe zárta, mert merészek voltak megvédeni templomukat az erőszakos elrablástól. A férfiak még pótlásul mind a börtönbe záráskor, mind a kiszabaduláskor 25—25 botütést kaptak. Ezenkívül még arra is kötelezteték híveink, hogy a róm. katholikusok részére templomot építsenek. 1200 mfrt. pénzen — melyet hitsorsosaiktól kéregettek össze — a szükséges anyaggal és teméntelen közmunkával meg is építették az unitáriusok azt a templomot, melyben a r. kath. hívek ma is miséznek. A multban sok félreértés és keserűség tette fájdalmassá a falu népének életét. A történetet azonban nem azért idéztük föl, hogy a mult áldatlan küzdelmeit folytassuk, hanem azért, hogy megtanuljuk: mit nem kell és mit kell cselekednünk. Nem szabad egymás ellen törnünk, de szívünkbe kell vésnünk Jézus eme mondását: „Arról ismernek meg titeket, hogy az én tanítványaim vagytok, hogy egymást szeretitek."

Az egy Isten, az ő segítségével, mint őseinket támogatta az elmult idők zivataros küzdelmeiben s mindig támasztott bátor és lelkes vezetőket s őseink épen a nagy küzdelmekben vérteződtek fel a hithez és valláshoz való törhetetlen ragaszkodással, hisszük, hogy a jövőben sem fog elhagyni minket. Hisszük, hogy a mi jó egy Istenünk erőt ad nekünk is arra, hogy ellentállhassunk a kisértőknek és hitünk várát megvédelmezhessük.

Néhai Demeter Dénes dolgozatából összesűrítve átírta:

Bálint Ödön, unitárius lelkész.

Vers a torony gombjában.

Aki tornyunk gombját valaha elrontja
S az abban tétetett írást is felbontja,
Megtalálja benne ezen versetskéket
Melyek be foglalják tsupán az igéket:

Második Ferentz volt az ország királlya,
Kinek országlását sok király tsodálya,

Losontzi Bánfi György a nemes hazának
Gubernátora volt Erdélly országának,
Ki gondosságával a köz tsendességet
Hazánkban tartotta, mint fő erősséget.
Ennek köszönheti mind nemes, mind község,
Hogy az egygyesség lett köztük főbb erősség.
Ez kit-kit jussában akként védelmezett,
Hogy azon az egész ország megegyezett.

Az Unitária szent eklézsiáknak
S ezekben virágzó remek reguláknak
Püspök Lázár István volt kormányozója,
Mint országunk ennek bizonyság adója.
Ez a felsőbbekkel tartott egyezséggel
Eklézsiáinkat bírta nemességgel,
Úgy hogy minden rendü nép őtet szerette
S bölcs kormányozását sinor pontul vette.

Békesség volt ugyan ekkor országunkban,
De emellett lakott nagy inség honunkban,
Mert a föld lakóssit szükség ostromlotta,
Mely a földnek népét nagyon megrontotta.
A kenyér s amellett minden más élelem
Oly szük s oly drága volt, melyből nagy félelem
A föld lakóssinak elfogta szíveket
S emiatt majd alig birhattak terheket.

Ily terhei közt is nyomorult hazánknak
Egy fő inspektora volt eklézsiánknak,
Ki gondosságával a község jobbjait,
Karácsonfalvának jobb s búzgóbb tagjait
Búzdítván tornyának meg újjítására,
Hajlott a községnek jobbja tanácsára.
A torony romlásra hajló szarvazatját
Elrontotta s vette újba formázatját.
A torony falait négy öllel toldotta
S a mostani virágzó módira alkotta.

Demjén József úr volt ez a gondoskodó,
Közönség hasznára mindenkor vágyódó,
Ki birt egy hiv párral, Veres Annájával
S ettől születtetett egy pár magzattyával.
Húszár kapitány volt már a Demjén László,
Kit vitézségiért meg tisztelt sok zászló.
Demjén Ferencz pedig Marosvásárhelyen,
Protokollistaság hivatali helyen,
Királyi táblának tisztelte nagyjait
S össze szedte azok sok gondolatjait.
Amazt kelepcézte, mint angyalt az Égen
Pünkösti Zsuzsánna, kit szült Magyar-Égen.
Ezt még a szüz ifjak virágzó sergében
Készülve láthattad egy angyal ölében.

De most jut eszembe torony tetejéről,
Mely messze távóztam annak fedeléről.
A torony fedetett zöld mázú cseréppel,
Megékesittetett gombbal, igen széppel.
A gömb merő rézből meg aranyoztatva
Az eklézsiának ajándékoztatva,
Melyet Demjén László kapitány párjával,
Pünkösti Zsuzsánna ifjú asszonyával
Istenekhez búzgó jó indulatokkal
Készittettek két száz német forintokkal.

Brassai Frónius Simon készítette
Albeli Frónius aranyát rátette.

Az eklézsiának házi kurátora,
Barla József vala, akit minden óra
Serkentett a község ösztönözésére
S a kezdett munkának elvégezésére.
Ki az eklézsiát nem csupa szándékkal,
Hanem segéllette becses ajándékkal,
Mert társával együtt az eklézsiának
Ötven forintokat ajándékozának.

Benke Mihály s Péter voltak kömivesek,
Kik az épitésben szorgosak s szivesek
Valának mind addig, míg elvégezhették
S a tornyot egészen új formára vették.
Ácsok Péter András, György és Székel János,
Ezeknek munkájok semmit nem héjános,
Kik egyet-értéssel vitték munkájokat
S azzal is végeztek becsesen dolgukat.

Az Isten népének itt legeltetője
S ezen versecskéknek egyben szerkesztője
Végh Mihály volt, aki papi áldozattal
Igy szóllott Istenhez búzgó indulattal:

Felséges Teremtő! Ki birsz mindeneket,
Mivel jóra birtad hiveid szíveket.
Mindenféle ostor s romlást helységünkről
Tilts el külső s belső gyülekezetünkről,
Hogy a te tornyaid kies pitvarában
Tégedet tiszteljen e nép ez Hazában.

Közli: Bálint Ödön
unitárius lelkész.

Irta Végh Mihály parochus
7-dik Júlij 1806.

A Chinușu-i templomszentelés.

A templomok lelke.*

Ha egy nép lelkét meg akarjuk ismerni, a legbiztosabb út, amelyen ez ismerethez eljuthatunk, az illető nép temploma. Itt összpontosulnak azok a jellemvonások, jellegzetes tulajdonságok, amelyek az illető nép lelki képét adják.

A nagy, kőfallal körülbástyázott szász templomok, amelyekben nemcsak a lelki, hanem az anyagi kincsek egy részét is őrzik, e nép takarékosságáról, állandó, zárkozott önvédelméről, szándékos elszigeteltségéről, ősi hagyományaikhoz feltétlenül ragaszkodó józan okosságukról tesznek tanubizonyságot. A román templomok misztikus fénye, pazar csillogása, keleti stilusu képei, dús diszítései különösen az orthodox egyház színes papi öltözete a román nép gazdag képzelőtehetségéről, dús mesevilágáról, természetes romlatlanságáról, ifjú, töretlen népi erejének nagy jövendő lehetőségeiről, gyermeki, feltétlen, fontolgatás nélküli mély hitéről tesznek tanubizonyságot.

A francia, német gótikus építészet égfelé törő mesterművei mint a kölni, rheimsi székesegyházak hírdetik e népek szakadatlan felfelé törését, amely előtt akadály, lehetetlen nincsen; amely ha veszteség, vereség éri, még abban is felfelé ívelést lát. Nem csoda, ha e két nép szakadatlan küzdelme, korlátozást nem ismerő fékezhetetlen előretörése, ami az égnek szegezett hegyes csúcsívű ajtó, ablak alakokban is kifejezésre jut, Európa népeit átlag félévszázadonként meg-megrázza s megremegteti létükben és életükben.

Az angol templomok orgonaszerűen működő harangjáté-

* Felolvasva 1925. augusztus 11-én a Chinușu-i templom felszentelése alkalmával.

kai, amelyek harangozás közben egy-egy egész dallamot játszanak le, e nép egészséges, kiegyensúlyozott lelkiségéről beszélnek, amelyben az új nem rombolja le a régit, hanem annak talajából sarjad. Hirdetik az ellentétek kiegyensúlyozásának azt a művészetét, amelyet az angol nép bámulatos rátermettséggel s nem kevesebb szerencsével a világpolitikában évszázadok óta végez. Ez a kiegyensúlyozó művészet jút kifejezésre egyházi életük azon külső megnyilvánulásában, amely szerint villamos erőre berendezett, dallamra harangozó tornyaikban fejlett gépkulturájukat is Isten dicsőségének külső kifejezésére, a vallásos áhitat felkeltésére használják fel.

Genf komor, kimért, sőt szinte rideg templomai, arról a magát sanyargató puritán életfelfogásról szólnak, amely Kálvin reformátori munkásságából tükrözik.

Az olasz templomok csipkeszerű, lehelletkönnyűnek látszó mesteri kőfaragásai, csak egy-egy ajtónak, mint például a milánói dóm ajtain látható bámulatbaejtő ötvös munkái, arról a missziói úttörő elhivatásról szólnak, amit e nép fiai évszázadokon keresztül az építészet, ötvös, festőművészet terén végeztek világszerte, fejedelmi jóltevők dús adományai segítségével.

Hát a mi egyszerű, fehérre meszelt, minden mesterkéltség, különösebb művészet nélkül épített unitárius templomaink minek a kifejezői, kérdezhetik sokan, kiket lenyűgöz a felsorolt példák kimeríthetetlen gazdag sora?

Mély tisztelettel szemléljük mindenütt a művészi lélek ihletett alkotásait, a vallásos léleknek kőbevésett, ércbeöntött, vagy gazdag színekkel festett alkotó munkáit. Minden tiszteletünk azoké, akik világraszóló alkotásokkal gazdagították az emberi művelődés tárházát. Szivünk együtt zúg az angol harangokkal, mikor dallamos hangjukkal imára szóllítnak. Csodálatunk égre emeli tekintetünk a gótikus építészet eget ostromló alkotásai láttára, gyermekkorom kedves emlékei közé tartozik az a pillanat, amikor húsvét éjjelén a feltámadás üzenetét hozta falum orthodox templomának harangja. Úgy vagyunk mi ezzel mint a világjáró vándor, aki elcsodálkozik fényes városok színes palotáin, a rohanó folyók felé ívelt karcsu hidpilléreken, s aztán hazatér kicsiny falujába, hol a patakot a tyuk is átlépi, fejét, ha magyar büszkén hordja, beleüti a szülői hajlék ajtajának szemöldökfájába, — de szíve mégis titkos örömmel telik meg abban a tudatban, — *hazaérkeztem.*

A mi templomainknak a mi részünkre ebben az *otthon* édes érzetében van szépségük. Létrejöttüket nem fejedelmi kegy, néha még nem is főuri pártfogás segítette, azok a nép alkotásai! Őszülő hajú kurátorok, az élet igájában megrok-

kant vállu presbiterek, megfakult palástu prédikátorok, szűk „kalasszisokban" meghúzódó mesterek tervezték alapvonalait. Özvegyek garasa, tehetősebbek forintja fogta össze a téglákat. Közmunka juttatta tető alá s egy-egy elveszett drága gyermek emléke zúg a harangban — zeng az orgonában.

Jelenlegi templomunk s papilakásunk építéséről jegyezte fel egyházközségünk történetírója, hogy amikor már minden anyagi erő kifogyott 40—50 gazda indult el ekéjével

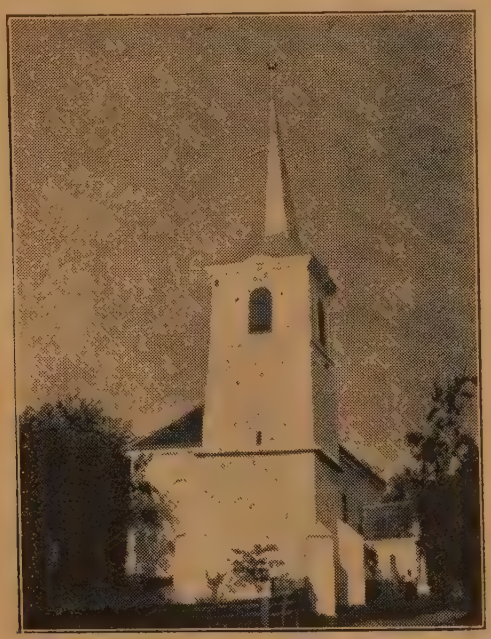

Chenus-i unitárius templom.

a szomszédos odorhei-i határra, hol a gazdagabb emberek földeit 3—4 hétig szántva ismét előteremtették az építés folytatásához szükséges összeget. Ezért drága nekünk minden kő, minden rög, amely e templomhoz köt.

Belsejében nincsenek képek. E fehér falak nem ragadják meg a figyelmet, de nem is vonják el. Itt az evangélium hírdetőjének kell minden adott alkalommal úgy vetíteni lelke lencséjén keresztül az evangéliumot, annak igéit, cselekedeteit, útmutatásait, hogy a megváltó tanítása, élete példája namcsak *álló,* hanem *mozgó* képekben éljen a gyűlekezet előtt! Jaj neki, ha ezt elmulasztva, vagy lélek nélkül próbálva, népe csak az üres fehér falakat szemléli beszéde alatt! Egyetlen jelképünk a torony, amely karcsu csúcsával ég felé

mutat. Mindezeket az a sok drága emlék, nehéz, szakadatlan áldozat s érte végzett munka teszi széppé, amely önmagából táplálkozik.

E mély hit, szent ragaszkodás, jövendőbe nézés és nemes áldozatkészség volt az az erő, amely e falakat s tornyukat megujította. A világháború innen is elszólította áldozatait. Nagy harangunk, orgonánk homlokzatsipjai voltak az áldozatok. A harang helyett 1923-ban újat öntetett az áldozatkészség, mely jelen évben templomunkat, tornyunkat öltöztette fehérbe.

Évtizedekre visszamenőleg fellelhető jegyzőkönyveinkben a panasz, hogy különösen tornyunk fedele rossz, minek folytán az egész épületet veszedelem fenyegeti. Idekerülve elődöm elsősorban erre irányította figyelmem. Tanácskozással kezdettük, vitatkozással folytattuk s gabonagyűjtéssel fejeztük be az első évet. Következő évben az ifjúság műsoros estélyeinek jövedelméből a toronyablakokat szedettük rendbe. Adakozott a nőszövetség s az olvasó egylet is e célra. Igy folyt csendben a gyűjtés, adakozás, gabona, pénz szerzés e célra, míg ez év esperesi vizsgálószéki látogatása után, annak biztatására számbavettük erőinket. Ismét adakozott az ifjúság, a nőegylet, olvasóegylet, gazdakör, a meglevőtől a megkivánt összegig való távolságot aztán önmegadóztatással, rovatal útján pótoljuk. Minden igásfogattal biró kepefizető tag fizetett 240 leut, igásfogattal nem biró férfi 100, igásfogattal nem biró özvegyasszony 50 leut. Igy teremtettünk elő mintegy 45.000 leut kitevő összeget. A gyermekek is kivették a részük az épitkezésre való előkészületekből. 14 szombat délutánján tartottunk tojásgyűjtést minek eredményét szintén e célra értékesítettük. Öröm volt nézni szombat délutánonkéntként e csillogó szemű kis egyházépítőket, amint egyik kézben az adományok megörökitésére szolgáló jegyzékkel, másikban kis kosárral megostromolták a „hatáskörükbe" eső házakat. Jelszó volt számukra, hogy nekik annyit kell gyűjteniök, amennyiből a torony gombja elkészülhessen. Édes gyermekeim, szeretett kicsi munkatársaim, legyetek büszkék arra, hogy nektek is részetek van e munka sikerében.

A távollevők sem feledkeztek meg e templom iránti kötelességükről. Özv. Nagy Mózesné sz. Karda Juliánna Comanestibe férjezett hittestvérünk 500 leut hozott személyesen, amikor tervünkről értesült, özv. Bálint Balázsné Odorheiuból 200-at, Birki Mózes, Birki Ferenc, Máté Mózes, Harkó Áron, özv. Máté Áronné 100—100 leut küldöttek Brsovból, Blaga Istvánné sz. Sándor Zsuzsánna, Kádár Mózesné sz. Foris Juliánna 50—50 leut Mărtinusból. Szabó Dezső ur 200 leut adott rovatalon felül.

A munkálatokat Simó Béla odorheiu-i bádogos, s Török

Pál lucta-i kőművesmester végezték becsületes pontossággal, hűséges odaadással.

Derekasan jutott a közmunkából is. Mész, bádog, fövenyhordás, surlás, takaritás, fuvar mind e kimeríthetetlen forrásból fakadt. Isten kegyelméből volt alkalmam diszes, megtisztelő lelkészi szolgálatokban Londonban, Birmingham-ben, Oxfordban s itthon is tekintélyes gyülekezetekben, de soha a lelkészi munka szépségét lelkemnek, a néplelkével való összeélelkezését úgy nem éreztem mint amikor térdig állva a Homoródba veletek együtt nekikeseredve homokot bányásztunk, s e munkában magam körül láttam gyülekezetem csaknem minden férfi tagját. Ehhez fogható jelenet még csak az volt, amikor egy reggelen e gyülekezet munkás asszony s leányserge nekitérdelt padlónak, karzatnak, hogy azt a sok hulladék mésztől megtakarítsa. E két jelenet volt 5 éves lelkészi pályám legszebb élménye.

Legyen áldott a kezetek munkája édes véreim, szeretett hiveim. Találjon lelketek sok örömet e hajlékban akkor is, mikor benne imádkoztok s akkor is, amikor a mezőről néztek áhitatos szívvel.

Kedves szolgatársam a szolgálatban, gondnoktársam a gondokban, érdemes keblitanácsosai e nemes gyülekezetnek! Ti tudjátok mennyi kétséget kellett leküzdenünk, mennyi tervet szőnünk, mennyi kérdésre megfelelünk s mennyi oktalan beszédre elhallgatnunk, míg e naphoz értünk. Dicséretet, köszönetet nem mondok nektek, dicsérjen a munka eredménye. E helyen csak annyit mondok, kötelességetek hiven teljesítettétek, Isten, a történelem s lelkiismeretek előtt felemelt fővel járhattok, — ez legyen a ti legszebb jutalmatok.

És ti adakozó hivek serege kik e nehéz időkben zsebetek, szivetek megnyitottátok, kik kényszerítés nélkül, önként hoztátok hozzám vagy gondnoktársamhoz a rovatal összegét — csak annyit mondok, büszke vagyok reátok! Csak annyit kérek tőletek, hogy amint az özvegy asszony bibliai fillére, összevegyül a gazdag forintjával e szent falak oldalán békés fehérségben, úgy éljen keresztényi békességben, boldogságban a ti szivetek is.

Hálás köszönetem nyilvánitom e helyen ez egyházközség volt lelkészének Vári Albert teológiai dékán urnak a teológia részéről nyujtott kölcsönért, amely a rovatal bekerüléséig munkámban segitett, ugyancsak Dr. Cionca Macedon Ocland-i főszolgabiró úrnak, hogy amikor homokért való többszöri kérésünk egyik szomszédos község elöljáróságánál meghallgatásra nem talált s igy igen nagy nehézségekkel néztünk szembe, hivatali szavának súlyával s jóindulatu pártfogásával e nehézségünket eloszlatta.

Megköszönve a mélt. és főt. püspök urnak, egyházi és

világi előkelőségeinknek kedves vendégeinknek szíves megjelenését, azzal a meggyőződéssel zárom beszámolóm, hogy unitárius keresztény szent hitünknek e megújított világító tornya, fehér tiszta temploma értékes forrása lesz a honpolgári kötelességteljesítésnek, az emberbecsülő istentfélő tiszta vallásosságnak és erkölcsiségnek mindaddig, amíg benne az az áldozat, hit é búzgóság szelleme lobog, amely jelen alkotásunk létrehozta.

Kővári Jakab,
unitárius lelkész.

Ima.

Zsoltárt énekeljetek, Istenhez imádkozzatok,
Fonjatok koronát búzakalászból,
Fonjatok koszorut búzavirágból.
Hozzátok el ide — e kicsiny templomba,
Hol minden szív s lélek,
Istenhez imádkozhatik.
Kicsinyek és nagyok mind ide jöjjünk
E szép koronával ünnepet szenteljünk.
Künn a dombosmezőn a természet szépsége,
Arató munkások dalos éneke,
A madarak zengő csicsergése
Mind, mind az Istent dicsérik.
Dicsőitünk téged Isten. Hála szent nevednek,
Hogy-e bő aratást megérnünk engedted.
Hogy elhozhattuk mi is ide koronánkat,
Áldd meg Isten, áldd meg
Verejtékes munkánkat.

Ifj. Kereki Mártonné.

Templomszentelés Chinușu-ban.

Csaknem két évtizedes kívánság és vágy vált valóra ez év tavaszán, amikor ez egyházközség hívei egyakaratú lelkesedéssel kimondoták, hogy minden erejükket latbavetve ősi templomukat, tornyukat megújítják. Sok vita tárgyát képezte, hogy vajjon gyűjtés legyen e a célra legalább a vármegye területén, vagy pedig a hívek önmaguk erejére támaszkodjanak. A nemesebb felfogás győzött. Hívek, belső emberek,

egyesületek egyenlő akarattal vállalva a mintegy hatvanezer leinyi terhet, a torony új fedelet, vakolást s félig új szarvazatot kapott. A templom omladozásnak indult pillérei kijavittattak, a rossz cserepek helyébe újak kerültek, a csatornázás kireperáltatott, a toronyablakok megújultak s úgy a templom, mint a torony ünnepi fehérbe öltözött.

Mindezen munkálatok sikeres bevégzése után felemelő ünnepség keretében adott Istennek hálát a gyűlekezet 1935. augusztus hó 11-én.

A gyűlekezet ünnepi örömében a főtisztelendő püspök úr is részt vett, aki 10-én, szombaton délután érkezett meg a felicenii állomásra Boros Jenő I. G. Ducai gimnáziumi igazgató, Dr. Szolga Ferenc tanár, Ütő Lajos I. G. Duca-i lelkész és neje kiséretében. Az állomáson Kővári Jakab lelkész a gondnokkal a jelenlevő kebli tanács nevében üdvözölte a püspök urat. Utnak indulva Chinuşu felé Arvaţeni s Văleni községek között Firtos Áron kántor-tanító vezetésével székelyruhás lovasbandérium üdvözölte a menetet, majd a főtisztelendő úr felhívására díszkiséretként csatlakozott. Öröm volt látni e katonás feszességgel, délcegen lovagló felvirágozott csapatot.

Văleniben áthaladva Fábián Adorján református lelkész és neje mondottak gyűlekezetük nevében üdvözlő beszédet s nyujtottak át gyönyörű rózsacsokrot, mit a püspök úr közvetlen meleg szavakkal köszönt meg.

A Chinuşu-i tetőn a polgári község nevében Ioan Puşcaşiu körjegyző s ifj. Gál Áron községi biró, míg a papilak előtt felállított diszkapunál ifj. Máté Áron keblitanácsos üdvözölte a püspök urat, ki minden üdvözletre külön válaszolt.

Rövid uzsonna után a püspök úr és kisérete megvizsgálta a templomot, egyleti otthont, megszemlélte a temetőt és a községet.

A tulajdonképeni ünnepség délután három órakor kezdődött. Imát, egyházi beszédet mondott Ütő Lajos I. G. Duca-i lelkész, felszentelő beszédet Dr. Boros György püspök úr. Szólot énekelt Fazakas Jenő rareş-i lelkész, orgonán kisérte Nagy Sándor Aldea-i lelkész. Id. Sándor Gergely az egyházközség nyugalmazott lelkésze. a nap jelentőségét méltatta, Kővári Jakab helybeli lelkész pedig a munkálatok véghezviteléről számolt be beszédében.

Urvacsorai Ágendát Balázs András kőri esperes volt kérosi lelkész mondott, urvacsoraosztás alatt énekelt Kővári Jakabné Pálffy Ákos orgonakiséretével. Négyen is osztották az úrvacsorát a helyből és a környékből összegyűlt hívő seregnek, amelynek körülbelül egyharmada nem fért be a másképen tágas templomba s csak kivülről hallgathatta az igét. A püspök úr megáldó szavai után oszlott el a hívek se-

rege, hogy aztán az iskola termében a helybeli nőegylet által adott banketten ismét összetalálkozzék. Megjegyzést érdemel, hogy a banketthez szükséges étkeket a nőegylet tagjai adták össze úgyan s ők maguk készítették el, elnökük vezetésével, hogy az ebből bekerülő pénz is egyházi célt szolgálhasson.

Szép és felemelő volt e nap az egyházközség életében, emléke sokáig élni fog a lelkekben. *Regős.*

Isten akaratja.

Olyan dolog a halál,
Mindenkire rátalál.
Ha vár is egy keveset,
Elkerülni nem lehet.

Isten akaratjára
Születtünk e világra.
Isten akaratjából
Távozunk e világból.

Akik itten maradnak,
Nehéz bánattal vannak.
Jaj, nehéz elviselni,
A kedvest sírba tenni.

Nem mind öröm az élet,
Van benne bú, temérdek.
De az ég is kiderül,
Álljuk a sort emberül.

Tudja Isten, mit csinál,
Mért van élet és halál.
Nyugodjunk meg mindnyájan
Isten akaratjában.

Balázs Ferenc.

Iskolai év elején.

Édes jó Istenem,
Be boldog is vagyok,
Hogy én most az iskolába
Tanulni járhatok.

Igérem, nem járok
Ide én hiába,
Nem maradok én tudatlan
A világ csúfjára.

Azért adtál lelket,
Hogy azt kimüveljem,
Hogy amikor nagyra növők
Bennem kedved teljen.

Balázs Ferenc.

NAGY FERENC
1862—1935.

Ha a hadseregnek erős, edzett katonára van szüksége: a népnevelés sem nélkülözheti a kemény testalkatú, erős tüdejű, szilárd jellemű néptanítót, mert: „Ép testben rejlik az ép lélek". A néptanítónak mindkettőre szüksége van, mert erős testalkattal küzdheti le a sok veszélyt, ami a rossz levegőjű, poros, néha füstös tanteremben, mint tanítót, vagy a léghuzatos, fűtetlen, hideg templomokban, a hózivataros temetéseken, a magasan fekvő temetőkben való éneklésben, mint kántort fenyegeti; erős lélekkel, szilárd elhatározással állhat szembe a világ haladásában elmaradottak előítéletével, néha a kor igényeinek meg nem felelő, hagyományos szokásaival, csak így emelheti ki népét a vakhit és babona hínárjaiból s vezetheti a hitnek tiszta fényéhez, a tudásnak fénylő világosságához.

Amint a mellékelt kép mutatja, Nagy Ferenc erős testalkatú, szilárd jellemű férfi volt. Az Isten is tanítónak teremtette.

Firtuşeni-ban 1862-ben született, földmíves, székely szülőktől. Már a születés pillanatában látszott, hogy kemény ember válik belőle. Szabadságszerető gyermek volt. Hat éves korában nehezen tudták ráerőszakolni a — szabad mozgást gátló — székely-harisnyát.

Elemi tanulmányait szülőfalujában végezte, hol egyik évzáró vizsgán, az akkori, megyei tanfelügyelőnek: Sándor Mózesnek, feltünt a bátor tekintetű, nyilt szívű és minden kérdésre határozott feleletet adó, értelmes legényke — s Ferenc — bár nehezen válott meg a sok szórakozást nyujtó falusi élettől, a reáliskolába került Odorheiu-n. Ott rövid idő alatt megszerette tanárait s azok is őt. Apját korán elveszítette. A gazdaság gondja is reá és I. G. Duca-n tanuló Gergely bátyjára maradt. Előbb bevégezték a nyári, gazdasági munkákat s azután mentek tanulni. Ferencet

tanárai rajztanárnak, anyja tanítónak szánta. Nem akart tanító lenni, mert akkoriban a tanítói pálya lenézett, lekicsinyelt volt. Azonban, mikor elvitték a tanítóképzőbe fölvételi vizsgára, látva a mások szégyenét, ha felelni nem tudtak, — szégyelletiben minden feladott kérdésre megfelelt. Tanítóképezdei növendék lett s tanulása után elsőrendü ösztöndíjat élvezett.

1879-ben, mikor Inläceni-re pályázott s próbára a magaslaton fekvő templomhoz a „hegykert"-be kiment, szép arca kipirult, mint a rózsa s ezzel sorsa eldőlt: az asszonyok — ott, tüstént — megválasztották . . .

Inläceni-n 46 évig tanított, 1880-tól 1926-ig. Egyszerű, egészségtelen tanítói lakást és tantermet talált, összezsúfolt gyermekhaddal, kocsmából kiszuperált s elfaricskált padok- s asztalokkal. „Alig maradt hely számomra", — mondá . . . Itt kezdé oktatni az állatot pucolni, trágyát hányni, kazalokon szökdösni, szalmás csűrökön mászkálni, madárfiókát elszedni jól kitanult gyermekeket, kiket nagyság szerint helyezett osztályokba, minthogy alapképzettségük egyenlő volt. Pár év alatt az iskolát hat osztályuvá fejlesztette, új tanítói lakást és tantermet építtetett; ifjúsági egyletet szervezett, dalárdát alakított. Később az iskolát két tanerőssé fejlesztette, újabb tanítói lakást, tantermet, ifjúsági otthont és tánctermet építtetett s legutóbb községe népének gazdasági életét szövetkezeti alapokra helyezte.

Nagy Ferenc a tanításban művész volt. Mesterfogásai talpraesettek, módszere egyszerű, világos és könnyen érthető volt s így a tanítvány munkáját megkönnyítette. Nem magoltatott szajkómódra, hanem az értelmet fejlesztette. Minden tárgyat szépen tanított, de a fogalmazást, számtant és éneket olyan mesteri módon, hogy ahhoz hasonlót látni nem lehetett. Tanitványainak tudása magasan túlszárnyalt másokat. Az I. G. Duca-i gimnáziumban a tanároknak valóságos csemege volt egy-egy jobb tanítványa. Foglakozását annyira tudta értékelni és tanítványaival megkedveltetni, hogy azok közül igen sok tanító lett, de a más pályára menők is mindenütt elsőbbséget vívtak ki maguknak, szorgalmuk, önérzetük, jellemük és megbizhatóságuk révén. Szakmájáról szívesen társalgott leendő tanító-tanítványaival. A nagy pedagógusok definicióival sohasem hivalkodott, de megállapításaiból kiérzett, hogy jól ismeri azokat.

Önérzetes természete nem tűrte a mesterségébe való belekontárkodást, de ő sem szívesen kontárkodott mások hivatalába. A frázisokon lovagló, üres fej — vele szemben — meg nem állhatott. Mintagazda is volt. Népes családját fenntartani, fiait taníttatni, leányait tisszességgel férjhezadni csak úgy tudta, ha tanítói jövedelmét gazdálkodással gyarapította.

Háztartásban, ruházatban egyszerű volt. Divatmellény, sárga cipő, bicikli, soh' sem kellettek neki. Mikor egyik tanítványa a

divatban túlszárnyalta s magas, fényes cilinderben jelent meg előtte, azt mondta neki: „Tedd le, fiam, azt a kalapot, mert igen sok üres hely van alatta!“

Kétszer nősült. Első felesége az éles eszű, băden-i Bence Ágnes volt, második pedig a jó lelkű mihăileni-i Varga Juliánna. Utóbbi megértő, szerető édesanyja lett az elhalt, előbbi árváinak.

Az ifjúság nevelésére sok gondot fordított. Községe ifjúsága — működése idején minden tekintetben — a vidéken első helyen állott. Családjában is önképzőkör volt, hol a nagyobbak rendszeresen oktatták a kisebbeket. Gyermekei mind zeneértők. Leányait a családi fészektől nem engedte hosszú kötélre. A családi erények kifejlesztésének volt hive.

Legjobb barátja a költői lelkű József János volt. Vele gyakran találkozott és társalgott tanügyi kérdésekben . . .

Mint minden nagyratörő, eszményi célokért harcoló és az átlagembert túlszárnyaló egyént, a korlátoltak őt sem értették meg. Egyháza s annak egyletei javainak védelmében — működése végén, babérkoszorú helyett — nehány tövisszúrás érte. „Azt a fát dobálják, amelyen termés van“ — mondja a példabeszéd. A sebek, melyeket így kapott: legszebb érdemjelei! . .

Nyugdijba Odorheiu-ra ment. Ott élvezte a nyugdijas élet csendességét nyolc évig, — haláláig. 73 éves korában ragadta el a halál. Temetése 1935 január 23-án volt. Inlăceni-i hívei — a hálának és kegyeletnek jeléül — ravatalára az egyházközség és az általa szervezett D. F. ifj. egylet nevében gyönyörű koszorukat helyeztek. Sírjánál az egyházközség nevében Pap Zsigmond lelkész mondott emelkedett búcsubeszédet, a tanítványi hálát pedig Fülöp Gergely népköltő tolmácsolta szépen csengő versszorokban, mint a nagy tanítómesternek méltó tanítványa.

Porai az Odorheiu-i új, unitárius temetőben pihennek, hová szerettei és tanítványai sokszor el fogunk zarándokolni.

Idők, emberek, elvek, erkölcsi felfogások változnak, de az az őserkölcs, ami benne sokáig és nagy erővel lángolt, még sokszor fog fellobogni utódaiban, tanítványaiban . . .

Pálffy Ákos.

Halálozás. Dr. Engel Gábor volt egyetemi orvos-tanár julius 10-én, 83 éves korában, fáradhatatlan orvosi működésének 60-ik évében elhunyt. Gyermekei: Dr. Kauntz Józsefné, Dr. Gyergyay Árpádné, Dr. Engel Rudolf, Dr. Engel Pál, unokái, rokonai, de az egész régi város őszinte fájdalma kisérte ki a házsongárdi temetőbe. Adjon a Mindenható vigasztalást a sors csapásaitól meglátogatott családnak.

BIBLIA ÓRA

Első héten olvasd: Máté ev. 11. rész 25—30. A túláradó hálának szavai ezek Jézus ajkán. A hála egyik legnagyobb érzelme az evangéliumnak. Benne a kicsi ember nyilatkozik meg az ő végtelenül nagy Urával szemben. De nem a félelem, a rettenet hangján, hanem a boldog szeretet sejtelmes érzésével. Oda borul a nagy Szívre s remegő ajakkal suttogja: Te nagyon jó vagy hozzám, te valóban atya vagy s te tudod, hogy én a fiad vagyok. Hálás szivem minden dobbanása bizonyság, hogy Te valóban fiaddá fogadtál. Ez a szent viszony azonban a világ szemében titok, a gőgösek, az elbizakodottak nem ismerik, csak az Atya és a fiuk ismerik ezt a boldogító érzést. A hálában a kicsiny ember megnő, Isten szivéről roppant erőket hoz magával és szive megesik a sok ügyefogyotton, akik még nem találták meg az Atyát. Akiket megfárasztott a világi sikerek hajhászása s akik sok kincsük ellenére, mégis szegények, koldusok, teherhordozók maradtak. A hálás szivű, Isten elé boruló, alázatos ember igazi nagy kincse a szabadság, a felemelkedettség és gyönyörűséges terhe az istenfiúság.

Második héten olvasd: I. Thesszalonikai levél 3. rész 9—13. Milyen hálával fizessünk az Urnak azért, hogy nem egyedül élünk a világban, hanem Társakat adott, akikkel a szeretet köteléke fűz össze? Hála töltheti el szívemet, ha nézem a nagy mindenség csodáit: az égnek csillagait, a napnak ragyogását, a csillogó, harmatos rétet s odaborulhatok Isten lábai elé, a színekben pompázó virágmezőre s felkiálthatok boldogan: ez mind a Te alkotásod! Áldott vagy, hogy mindezt megérthetem s benne gyönyörködhetem! De mennyivel nagyobb lesz a hálám, ha érzem, hogy ezeknél is nagyobb ajándékot adott nekem az Isten a testvéri szent szeretetben. Ha érzem, hogy én szerethetek. Szerethetem családom tagjait: apámat, anyámat, gyermekeimet. És szerethetem azokat, akik Isten képét viselik e földön, mint én s akikkel együtt egy célra hívott el az Örökkévaló: a véget nem érő nagy boldogságra: az üdvösségre. „Titeket gyarapítson az Úr és tegyen bőségesekké a mindenki iránt való szeretetben." Ez a hála szava, amely megérezte a szeretet boldogságát s ebben akarja részeltetni minden embertársát. Van-e ennél melegebb érzés az evangéliumban?

Harmadik héten olvasd: 65. zsoltár. Azt szokták mondani, hogy a szent könyv tulságosan sokat foglalkozik a tulsó világ dolgaival, pedig mi emberek itt e földön élünk. Hálával is elsősorban e föld javaiért kellene szívünknek megtelni: a kenyérért, a barázda áldásaiért. Hogy a szent könyv ilyen egyoldalú volna, annak lépten-nyomon ellene mondanak tanításai, de legékesebb

cáfolata ez a zsoltár, amelyben utólérhetetlen szépséggel van megírva az emberszív hálája a gabonával borított völgyekért, síkságokért. „Megkoronázod az esztendőt jóvoltoddal és a te nyomdokaidon kövérség fakad." Igen, mi tudjuk értékelni a rétnek zöld hullámzását és a halmoknak vidám énekszavát, de mi azt is tudjuk, hogy ezért a hála Istennek jár. Mert Isten volt az, aki kimérte a teremtés kezdetén a hegyek és a völgyek mélységét és aki elgondolta az életet, amely a hegyeken és völgyeken fakadni fog. S az ő gondolata ma törvény, amelynek védelmében megérik a gabona s megédesül a szőlő. Ezért neki adok hálát, Neki egyedül.

Negyedik héten olvasd: Lukács ev. 22. rész 14—20. Gabonából készült kenyér és szőlőből készült bor a külső jegyek, amiért a hála e jelenetben ég felé száll. De ezek csak a külsőségek. Sokkal mélyebb dologról esik itt szó. Egy emberéletről, amelynek kenyere és bora örkre táplálja egymás után következő nemzedékek sok száz milliós tömegeit. A lélek örök kenyere és örök bora az, amelyért a legmélyebb hálának kell ég felé lendülni minden helyen és minden időben. Sokan vannak ma, akik másokra, más nagy vallásos egyéniségekre hivatkoznak, akik szerintük ép oly jó munkát végeztek, mint Jézus. Ne vitatkozzunk velük, a vita mit sem ér. Csak mutassunk rá arra az áldozatra, amely mindent odaadott, hogy az Ember kenyere és bora soha el ne apadjon. Vagyis határtalanul, összehasonlíthatatlanul nagy mértékben szeretett. Aki így tud szeretni, azt én is szerethetem úgy, mint Jézust. És hálás leszek érte éppen úgy, mint Jézusért Istennek. De addig hálám kenyér és bor alakjában az evangélium hőséért szárnyal, akit megmutatott nekem az Atya, hogy éljek általa, hogy üdvösségem legyen általa, hogy szeretet költözzön szívembe az ő életének kenyeréből s az ő szellemének borából. Legmélyebb hálám érte száll a magasságos egek felé! *(Bibliás.)*

Nyugtázás. Az egylet pénztárába junius 3-tól augusztus 21-ig rendes tagsági dijat fizettek: Nagy Ferenc Cluj, Ambrus Domokos Mureni, Csegezy Márton Bistriţa, László Gyula Sft.-Gheorghe 1935-re, Ütő Gábor Calnic 1934-re, Botár Miklós Rimitea 1931—1933-ra, Somkereki Elek Sic 1934—1935-re.

Előfizetési dijat fizettek: Biró Lajos Bihoria, Gál Sándorné Oradea, Petres Albert Darjiu, Kozma Anna, György János, Bodi Ferenc, Kibédi Pál I. G. Duca, Péter Sándor ny. lelkész útján, Pék Mihályné, Özv. Nagy Ferencné Odorheiu, Gotthárd Áron Timisoara, Lurtz Rudolfné Rupea 1935-re; 126 előfizető Brasov 1934-re.

Alapitói dijban fizetett Dr. Fuchs Vilmos Arad 1000 lejt és Miklós János Dâmbău 100 lejt.

Cluj, 1935. augusztus 21-én.

Gálfi Lőrinc pénztárnok.

A D. F. Unitárius Nők Orsz. Szövetségének hivatalos rovata.

Jelentés

a treiscaunei-kör D. F. U. Nőkszövetségének 1934/35. évi működéséről

„Hullatja levelét az idő vén fája" és a mi egyesületi életünkben ismét eltelt egy év. Egy munkás, gondterhes év. A földmívelő ember a gazdasági év elteltével visszapillant az elmult évre, számítást csinál, hogy vajjon miképpen gazdálkodott. Mi is visszatekintünk az elmult egyleti évünkre, hadd lássuk miképpen sáfárkodtunk a reánkbizottakkal. Örömmel álalpíthatom meg, hogy nőszövetségeink az elmult évben szépen haladtak az egyházias munkásság terén. Unitárius asszonyaink megértették a hívó szót, megértették, hogy tömörülnünk kell, ha nem akarunk elveszni ebben a zür-zavaros világforgatagban. Tudatára ébredtek annak, hogy magunkra állunk a nagy világban, nekünk senkink sincs, mi senkitől sem várhatunk semmit, mi a magunk erejéből kell fenntartsuk, sokat jelentő, fajunkat és hitünket megvédő kulturintézményeinket!

A nőszövetségek munkáját az 1934/35. évről a következőkben foglalom össze:

1. Az arkusi D. F. U. Nőkszövetsége az elmult évben 20 gyülést tartott. A nőszövetségnek 104 tagja volt. Az összejövetelek egyh. énekkel, bibliaolvasással és imával kezdődtek. Dávid Ferenc halála évfordulója alkalmával a templomban ünnepélyt rendeztek. Rendeztek 2 kerti mulatságot a kulturház javára. A tojásakció szép eredménnyel működik. A nőszövetség ebben az évben ülte meg 10 éves fennállásának évfordulóját, mely ünnepségen köri elnöknönk is megjelent. Az ünnepély programmján elnök visszapillant a 10 évi mukásságra, boldog megelégedéssel tapasztalja, hogy habár sok csalódás érte az elmult évtized alatt, feltett szándékuktól eltéríteni semmi sem tudta, amit mi sem bizonyít jobban mint az, hogy 10 év alatt 58.458 Lejt adományoztak a felekezeti iskolának. Az arkusi nőszövetségi tagok meg-

értették a felekezeti iskola fontosságát és célját. Bárcsak a többi helyeinken is így lenne!

2. A braşovi D. F. U. Nőkszövetsége választmánya minden hónap első szerdáján gyűlést tartott az egyház helyiségében, ahol az egylet közös ügyeit megbeszélték. A Nőkszövetsége a szegény gyermekeket és az arra rászorult hittestvéreinket természetbeni és pénzadományban részesítette, de emellett minden törekvése oda irányult, hogy a templomalapot gyarapítsa. E cél elérése érdekében jól sikerült teaestélyeket, és 2 tánccal egybekötött színelőadást rendezett. Karácsonyfa ünnepély megrendezésénél a nemesszívü adakozóktól begyült 4395 L. A kiadás 6912 L. volt. A különbözetet a nőszövetség pénztárából fedezték. A templomépítés ügye sok hányattatás után végre biztos révbe jutott, remény van arra, miszerint rövidesen megkezdődik az épités.

3. A Calnic-i D. F. U. Nőkszövetsége az 1934/35. év folyamán hathatós tevékenységet fejtett ki az egyház szolgálatában 4 rendes gyülést tartott. Közreműködött egy bankett és egy teaestély megrendezésénél. A gyermekek karácsonyfaünnepélyére gyűjtést rendezett. Gondozta az egyházközség jóltevőinek a sírját. Télen szerdán esténként kötőkét rendezett a tagoknál felváltva.

4. A chichis-i D. F. U. Nőkszövetsége 12 rendes és 2 rendkívüli gyülést tartott. A gyülések egyh. énekkel és imával kezdődtek. Az egyesület tagjai kimeszelték az iskolát s a szükséges anyagot a pénztárból fedezték. A felekezeti isk. által rendezett karácsonyfa ünnepély megrendezéséhez 200 lejjel és süteménynyel járult hozzá. A tél folyamán az egyházi testületekkel együtt szindarabos bált rendeztek, mely alkalommal tárgyak kerültek kisorsolásra 500 L. értékben. Beszereztek 50 drb. teáscészét, melyhez egy buzgó tag 50 drb. kávéskanalat ajándékozott. A beinditott tojásakció itt is szép sikerrel járt. A templom piacára egy linoleum szőnyeget vettek 1300 L. értékben. Junius első vasárnapján „Anyák napja" ünnepélyt rendeztek a templomban, mely erkölcsileg igen szépen sikerült.

5. Az aita-mare-i D. F. U. Nőkszövetsége ebben az évben ünnepelte megalakulásának 10 éves évfordulóját. A bezáró ünnepély alkalmával rendezték a jubiláris ünnepséget, amely a szokásos bezárónál ünnepélyesebb, parádésabb volt. Beszámoltak 10 év erkölcsi és anyagi előmeneteléről. Az aita-mare-i nőkszövetsége titkára óhaját fejezi ki, hogy bárcsak a „Treiscaune-i köri nőszövetségek mindegyike minél hamarább jubiláris évet ünnepelhetne!" A titkári jelentés szerint az 1934/35. egyl. év nyugodt, komoly munkában telt el. 10 rendes, 2 rendkívüli és 2 díszgyülést tartottak. A tél folyamán beindították a D. F. Egylet nő és férfi tagjainak együttesen rendezett házi teaestélyeit. Karácsonyfa ünnepélyt rendeztek a felekezeti iskola növendékeinek. A tagoknak amikor a szükség úgy kivánta igyekeztek segítőkezet nyújtani. Segélyeztek egy szegény árva leánykát, aki a Nőkszövetsége me-

lengető szeretetteljes gondoskodása nélkül ki tudja mivé lett volna?

6. A Sâncraiu-i D. F. U. Nőkszövetsége 1934. november 1-től 1935. április 1-ig minden héten egyszer tartott összejövetelt, melyet mindig egyh. énekkel és imával kezdtek. Minden összejövetelen a lelkész bibliamagyarázatot tartott és egy nőszövetségi tag felolvasott jelesebb unitárius íróink műveiből. A tagok kézimunkáztak. 1934. aug. havában egy erdei kirándulást rendeztek, melyen imát Szánthó Lucia, egyh. beszédet Kökösi Kálmán mondott. Karácsonyfa-ünnepélyen 30 iskolás és 14 óvodás gyermek kapott szeretet csomagot. Jan. 27-től minden vasárnap reggel tojás és pénzgyűjtés volt a kultúrház javára. A kultúrház építésénél a nők sok közmunkát végeztek.

7. A belin-i D. F. U. Nőkszövetségét az elmult egyesületi évben nagy veszteség érte, mert elveszítették szeretett elnöknőjüket, aki több éven keresztül vezére volt az egyesületnek A buzgó nőszövetségi tagok testületileg megjelentek elnökük ravatalánál, hová egy szép fehér szekfü-csokrot helyeztek szeretetük jeléül. 1935. febr. 17-én díszgyűlést tartottak elhunyt elnökük emlékére, amikor az alelnök méltatta az elhunyt érdemeit. A „Ferenczy"-család 2000 Lejes alapítványt tett a nőszövetség javára az elhunyt családtagjuk emlékére, mely meghagyás szerint az egyházközség kezelése alatt áll. A nőkszövetsége 1934/35. évi munkája a következő: 1934 július 12-én Belinben tartott köri nőszövetségi és köri közgyűlés alkalmával a bankettet a nőszövetség adta, amikor az áldozatkész tagok 4800 lej értékben adakoztak. A munkaév alatt minden csütörtökön este összegyültek a felekezeti iskola helyiségében, ahol a tagok kézimunkáztak, fontak, közben egy-egy felolvasás, szavalat volt és egyh. éneket énekeltek. Házi teaestélyt háromszor rendeztek, mikor süteményt, cukrot, rumot a tagok ajándékoztak. A felekezeti iskola növendékeinek karácsonyi ajándékba 1—1 füzetet és ceruzát adtak 3—10 lej értékben. A dalárdával együtt műsoros táncestélyt rendeztek. Az egyházközségnek egy szép úrasztali takarót ajándékoztak 4300 lej értékben, melyet pünkösd másodnapján ünnepélyesen átadtak az egyházközség vezetőségének.

8. A Sf. Gheorghe-i D. F. U. Nőkszövetsége helyiség hiánya miatt nagyobbszabásu összejöveteleket nem tartott. Munkássága telesen jótékonycélu volt. Hogy a jótékonyság gyakorlására pénze legyen, a városi moziban mozielőadást rendezett, melynek jövedelme meghaladta a 3000 lejt. Tavasszal nehány nőegyleti tag kávédélutánokat rendezett, melynek szép jövedelme volt. Karácsonykor 4000 lejen felüli értékben osztottak szét ruhának valót szegény unitárius hittestvéreink között. A betegeket látogatták, segélyezék. A nőszövetség felkereste a módosabb unitárius családokat adakozás céljából, s az így begyült összeget kiegészítette a meglevő vagyonából és az egyházközséget megajándékozta egy

templomi selyem perzsaszőnyeggel és egy papiszékre való kelimtakaróval, melynek anyaga 900 lej, kivarrását a tagok végezték.

9. A Stanţion lunca-i D. F. U. Nőkszövetsége hetenként kötőkét tartott, melyen az ifj. egylet tagjai is résztvettek. Ilyenkor oktató, szórakoztató felolvasások, szavalatok és énekszámok váltakoztak. Tartottak 2 teaestélyt, karácsonyfa-ünnepélyt és anyáknapját. A nőszövetség tagjai szegény gyermekeket ruhával, gyermekágyban levő szegény asszonytestvérünket ruhaneművel és élelemmel látták el. Jövedelmüket a most épült kulturház építésénél felmerült költségek törlesztésére adták. Az egyházközség kiadásainak fedezésére hetenként toásgyüjtést rendeztek. Elnök évi jelentésében felhívja a köri nőszövetség figyelmét az egyházközség vagyontalanságára és kéri, ha lehet, valamit tegyenek érdekükben, mert szerint Stanţion lunca igen fontos egyházközség, hiszen még 200 mandárius lélek tartozik hozzá, tehát támogatni egyházi érdek.

10. Valea-crişului-i D. F. U. Nőkszövetsége szerdán estetartotta gyűléseit. A gyűlés tárgysorozata egyh. ének, ima, szavalat, felolvasás és monolog. A tagok műsor alatt kézimunkáztak. A tagok száma 44. Rendeztek tea-estélyt, kukorica-estét az ifjúsággal együtt, melyen a szükséges anyagot a nőszövetség adta.

A felolvasottakból láthatjuk, hogy nőszövetségeink mindegyike szépen halad az egyházias élet fejlesztésének utján. Dolgozzunk, hogy a jövő nemzedéknek álljon példaképül anyáik faj-, hit- és egyházszeretete!

Taar Gézáné, köri elnök. *Pál Tivadarné,* köri nőszöv. titkár.

A Treiscaunei-köri D. F. Unitárius Nőszövetsége 1935. évi közgyűlése.

A D. F. Unitárius Nőszövetsége f. évi julius 11-én tartotta évi rendes közgyűlését az egyházköri közgyüléssel egy időben és egy helyen, Valea Crisului egyházközségünkben.

A közgyülés a vele kapcsolatos kézimunka kiállitással, a környékbeli falvak nőszövetségeinek élénk részvétele mellett, nagy sikerrel végződött.

Maga a közgyűlés gyülekezeti énekkel s Pál Tivadarné, Osváth Margit, unitárius tanitónő, az egyházköri szervezett ezidei titkárának áhitatos és fölemelő imádságával kezdődött. Taar Gézáné köri elnök lelkes szavakban vázolta elénk a mai, kisebbségi sorsban élő unitárius asszony célját, hivatását és munkakörét s a nehéz idők kivánalmainak megfelelő közös, megértő munkára hiva föl asszonytestvéreit, szeretettel köszöntötte a közgyülés tagjait.

Titkárunk részletes és mindenre kiterjedő évi jelentéséből örömmel állapithattuk meg, hogy egyházkörünkben ma már

minden egyházközségben meg van szervezve az unitárius asszonytársadalom s különböző irányu munkájával életjelt is adott magáról. E nemes munkában illesse első helyen elismerés Braşov-i és Arcuş-i nőszövetségeink lelkes, példaadó munkáját. Előbbi épülő templomára, utóbbi tervezett kulturházának javára sok ezer lei adományt szerzett lelkes, fáradhatatlan munkája által az év folyamán. Örömmel telt meglepődéssel vettük tudomásul a jelentésből, hogy Arcuş-i és Aita-mare-i nőszövetségeink jubiláris gyűlések keretében, már 10 éves áldásos és eredményes multról emlékezhettek meg. E lap hasábjairól is szeretettel köszöntjük mindkét nőszövetségünket s erőt, lelkesedést kivánunk az elkövetkezendő további évtizedekre is.

Közgyűlésünk tárgysorozatának kiemelkedő pontja volt Özv. Dr. Borbély Istvánné, az Aita-Mare-i nőszövetség alelnökének *„A magyar népművészet a háziiparban"* címmel tartott értékes s a hallgatóság figyelmét mindvégig lekötő felolvasása, amit élénk eszmecsere követett. Tana Ráchel, a Belin-i nőszövetség egyszerű tagjának vallásos tárgyú, szépen és hozzáértéssel előadott szavallata után, az egyes nőszövetségek által gondozott köri perselyek felbontása, segélyezési ügyek és más egyéb egyesületi kérdések megbeszélésével a közgyülés véget ért.

A közgyűlés végeztével a két termet zsúfolásig megtöltő kézimunkakiállitás megtekintésére vonultunk testületileg. A kiállitáson eredeti székely, Căliteu-i himzések, Rimitea-i varottasok, magyaros himzésű ruhák, szebbnél szebb különböző szines mintáju székely szőttesek, mint egy szinpompás virágos kert gyönyörködtették a nézők sokaságát.

Özv. Borbélyné Rimitea-i varottasai, Călnic-i és Sântionlunca-i asszonyaink székely himzésü ruhái, a Chichis-i, Belin-i magyar himzésű függönyök, ágyterítők, özv. Ferenci Zsigmondné eladásra készitett, egyszerű szövőszékén előállitott, szines himzéshez hasonló szőtteményei, Aita-Mare-ról felejthetetlenek. Kiemelkedő, értékes része volt a kiállitásnak az Arcus-i felekezeti iskolának fiu és leánynövendékeinek kimondottan magyar stilusú varottasai és faragásos famunkái, melyeket lelkes tanitók, apa és leánya, Régeni Áron és Borodáné Régeni Piroska megértő, lelkes vezetése és irányitása mellett készitettek. Kivánatos volna, ha összes felekezeti iskoláink bevezetnék a fiu és leány kézimunkáknál, fa és agyagmunkáknál, a kimondottan székely magyar styl kultiválását, hogy a székely unokák és dédunokák is bele vihessék lelkük álmát, művészi megnyilatkozásait himzéseikbe, faragásaikba, mint azok a székely-magyar elődök, kiknek gazdag képzelet világáról, a népművészet őserejéről és eredetiségéről ma már csak itt-ott mesélnek a maholnap csak muzeális értéket képviselő, zörgős guzsalyak, sulykok, faragott járnmok, s fenyőink árnyában szerényen meg-meghuzódó galambdúcos székely kapuk.

A kiállitás megtekintésével lelkünk megtelt a székely népművészet remek gyüjteményének szemléletében azzal az áldott gyönyörüséggel, hogy van erőnk dolgozni, van kedvünk és fantáziánk, hogy nagyjaink himzett tulipánjait tovább plántálhassuk az utánunk következő jövő nemzedék otthonába és lelkébe.

Jelenvolt.

A Cheia-i D. F. Unitárius Nők Szövetsége augusztus 9-én, vasárnap, szépen sikerült népünnepélyt rendezett a Torda-hasadékban. D. e. 9 órakor a templomból, Pálffy Károly V. éves papnövendék imája után közösen indultunk a hasadékba, hol a Cheia-i és a vidékről összegyűlt hiveknek Gombási János aranyosrákosi lelkész tartott mélygondolatu egyházi beszédet. Az istentisztelet után alkalomszerű költeményeket szavaltak Székely Irma, Kerekes Erzsi és Nyitrai Mózes III. é. papnövendék. Ebéd után az E. K. E. menedékháza előtti térségen az ifjúság táncolt. Az ünnepélyen résztvett Bors Mihély felügyelőgondnok is, ki szép összeggel támogatta a Nőszövetséget munkájában. A mészkői nők kulturházat elsőnek épitenek Isten segítse őket, hogy terveiket minél előbb megvalósithassák.

Az Odorheiu-i unitáriusköri Nőszövetség f. évi julius 28-án (vasárnap), tartotta székely népművészeti kiállitással kapcsolatos legelső évi rendes közgyülését Crăciunel egyházközségben. Szép, derűs vasárnap, már a reggeli órákban megkezdődött a vidéki Nőszövetségek — nagyobbrészt székely népviseletbe öltözött — tagjainak az ünnepségek szinhelyére való zarándoklása gyalog és szekerken, ez alkalomra készített feketeszínű székely magyar népviseletbe öltözött papnéik és papjaik vezetése mellett. Festői látvány volt és megható jelenség, mikor még a legmesszebb fekvő egyházközségekből is négy-öt szekéren érkeztek 25—30-as csoportokban az ünneplő és áhitatos arcú székely asszonyok. Hatalmas tömeg, mintegy öt-hatszáz lélek gyülekezhetett össze az egyházkör területéről, kik elvegyülve a helybeli hívek szíves és vendégfogadó seregében, a legnagyobb zsúfoltság mellett sem térhettek be az ősi unitárius templomba, melynek legnagyobb befogadó-képessége 500 személy lehet.

A megható és feledhetetlen ünnepély a délelőtt 11 órakor tartott istentisztelettel kezdődött, melyen szép imát Végh Mihály Satu-nou-i lelkész, lebilincselő és igen gazdag tartalmú egyházi beszédet Máté 5. rész, 43—48. versek alapján Dr. Varga Béla egyházi főjegyző, teol. tanár tartott az óriási gyülekezet nagy élvezetére. Istentisztelet után a templomi és a templomba be nem fért gyülekezet az unitárius énekvezéri lakás udvarára vonult, hol Balázs András köri esperes, mindvégig nagy érdeklődéssel hallgatott, nem egyszer könnyeket fakasztott, kedves beszéddel nyitotta meg a népművészeti kiállitást, mely az énekvezéri lakás két szobájába volt berendezve, Sigmond Józsefné

köri elnök izléses és szakszerű vezetésével. Most következett a kiállitás megtekintése a helybeli nőszövetség nehány tagjának felügyelete mellett 30-as csoportokban. Boldog elragadtatással szemlélte végig a nagy közönség a népművészeti kiállításon kiállított régi és új keletű tárgyakat — szőtteményeket és faragászati eszközöket — melyeket a köri papnék saját híveiktől gyüjtöttek és hordottak össze s amelyek az énekvezéri lakás két szobájának minden kis részét gazdagon betöltötték. A kiállitás megtekintése alatt egy kisebb csoport kizarándokolt néhai özv. Demeter Dénesnének — a helybeli nőszövetség egykori buzgó elnöknőjének, sirjához, melyet Pál Ferenc ny. esperes-lelkész rövid imája után Ürmösi Károlyné nagytiszteletű asszony a központi, Bálint Ödönné a helybeli nőszövetség nevében, élő virágokból font koszorukkal koszoruztak meg.

Közebéd után, délután 3 órakor kezdődött a délutáni műsoros ünnepély a templomban, melyen imát mondott Fazakas Jenő recsenyédi lelkész. Majd Sigmond Józsefné köri elnöknő, szépen felépitett elnöki megnyitójában, üdvözölte a közönséget s a crăciuneli unitárius nőszövetséget, mint amely egylet ma ünnepli fennállásának 25 éves jubileumát. Elekes Piroska szavalata után Gyallay P. Domokosné úrasszony énekelt nagy hatással Ébert Andrásné úrasszony orgonakísérete mellett. Most Bálint Ödön lelkész ismertette a crăciunelii nőegylet 25 éves, sikerekben gazdag szép multját. Kiss Zoltán joghallgató szavalt. Bencédi Ákos h. énekvezér-tanító hegedű-szólót játszott. Ezután következett az ünnepély egyik legmeghatóbb része, a helybeli jubiláló nőszövetség köszöntése. Ürmösi Károlyné nagytiszteletű asszony a központi nőszövetség, Sigmond Józsefné elnök a köri nőszövetség, Balázs András esperes az egyházkör, Dr. Varga Béla egyh. főjegyző a Püspök úr és a Dávid Ferencz egylet, Sigmond József a lelkészkör, Bálint Ödön lelkész a helybeli egyházközség és egyleti tagozatok nevében mondottak szép üdvözléseket a jubiláló helybeli nőszövetségnek. Nem hagyhatjuk említés nélkül azt sem, hogy a köri nőszövetség egy 500 lei értékű diszes, szép bibliát ajándékozott a jubilánsnak elismerése jeléül. Az üdvözléseket és az ajándékot a helybeli nőszövetség nehány tagjától körülállva, Bálint Ödönné fogadta és köszönte meg megható szavakban. Köri elnök bezáró szavai után véget ért a szép ünnepély.

15 perces szünet után következett a hivatalos rész, mely sok értékes inditványban és megbeszélésben bővölködött.

Közvacsora után jól sikerült táncmulatság volt külön a falusiak és külön az intelligencia részére.

A szép és áldásos nap megrendezéséért illesse az elismerés elsősorban Sigmond Józefné tiszteletes asszonyt, mint a köri nőszövetség elnökét, ki hozzáértéssel és sok fáradozással egybehozta a vidék asszonyait s megteremtette ezt a feledhetetlen na-

pot. Aztán illesse elismerés a köri papnékat, akik szintén komolyan fogták fel kötelességüket a népművészeti kiállítás tárgyainak összegyüjtésében és a székely-magyar népviselet például állításában. De illesse elismerés az összes szereplőket, kik mindannyian tehetségük legjavát hozták az emlitett szent napon Crăciunelre. *Bálint Ödön.*

Az odorhei köri unitárius lelkészek nejei a Crăciuneli köri nőegylet gyülésén

Pálffy Ákos kibúcsúzója.

Jelen év julius hó 7-én Hom. San Paul népe meghatottan búcsúzott el Pálffy Ákos állami ig. tanitótól, aki mint taniió nyugalomba vonult és kántori állásáról is lemondott. Pálffy Ákos egyike a legkitünőbb népnevelőknek és az egyház ugynevezett „belső emberei"-nek s ez a tény kitetszett az ő lelkének megnyilvánulásából és a kibúcsúzó ünnepélyen megnyilvánult igazi benső méltánylásból. A kibúcsúzó alkalmából elismerő levélben emlékezett meg a püspök úr, a kibúcsúzó volt szolgatársai és ami a legfontosabb: a nép és az ifjúság, akinek számára lelkének kincseit osztogatá. A kibúcsúzó eme szép idézettel végezte beszédét: „Krisztus tanítványa voltam, gyermekekhez lehajoltam, a szivemhez fölemeltem, szeretetre igy neveltem." A kibúcsúzás alkalmával a San-pauli nagy templom zsúfolásig megtelt érdeklődő közönséggel és az ünnepély után a közös ebéden 85-ön tettek tanubizonyságot a kibúcsúzó iránt való méltányló szeretetről. — Az Unitárius közlöny Pálffy Ákosban régi barátját és munkatársát tiszteli s boldog abban a reményben, hogy értékes munkásságával lapunknak segítségére lesz úgy a szépirodalmi, mint a zenei rovatunkban s általában az egyházi életben.

Az unitárius lelkészek konferenciája.

Az Egyetemes Unitárius Lelkészkör továbbképző napokat tartott Odorheiu-n, július hó 15., 16. és 17. napjain. A tudományos és gyakorlati kérdéseket modern irányban és magas színvonalon tárgyaló értekezlet igen értékes hit- és egyházépítő munkát végzett, mellyel a haladó szellemű unitárius egyház lelkészikara újabb tanujelét adta annak, hogy átérzi történelmi hivatását a maga sajátos munka mezején a szabadelvű vallásos eszmék megélésében és hirdetésében.

A továbbképző minden napon istenitisztelettel kezdődött és végződött. Julius 15-én, reggel 9 órakor istentiszteletet tartott Kővári Jakab lelkész, mely után Pál Dénes lelkészköri elnök megnyitó beszédében rámutatott az unitárius lelkész hivatására, a vallástudomány igazságainak fejlettebb, tisztultabb formában való megiátásának fontosságára s a továbbképző napok jelentőségére.

Azután a Lelkészkör megemlékezett Méltóságos és Főtisztelendő Dr. Boros György püspök úr nyolcvanéves születési évfordulójáról s meleg hangú levélben üdvözölte az ősz főpásztort. Ugyancsak levélben köszönte meg Méltóságos Dr. Ferency Géza egyházi főgondnok úr üdvözlő sorait.

Dr. Varga Béla teológiai tanár, egyházi főjegyző: „Istenről való tudásunk gyarapodása a tudomány legújabb eredményei alapján" címen tartotta meg lebilincselő, magasszínvonalú bölcseleti előadását, melyhez a lelkészkör tagjai többen hozzászólottak s a modern vallástudomány kutatásainak eredményeit hozták a hallgatóság elé.

Délután 4 órakor: „Lelkészi pályánk útvonalai" címen Gvidó Béla esperes előadása következett, mely a lelkészi hivatás gyakorlati kérdéseivel egy lelkészi élet gazdag tapasztalatai alapján foglalkozott.

Este 7 órakor istentisztelet volt, melyen igét hirdetett Kovács Lajos brassói lelkész az unitárizmus szellemét kidomborító evangeliumi lelkülettel. A templomot zsufolásig megtöltő gyülekezet az igehirdetés befejeztével egy felemelő szertartásnak volt szemtanuja. Ez alkalommal tartotta esküvőjét Ürmösi Gyula unitárius lelkész, Fazakas Piroskával.

16-án reggel istentiszteletet tartott Lőrinczy László cadácsi lelkész, mely után Dr. Kiss Elek teológiai tanár tartotta meg nagyértékű előadását: „A mának legégetőbb kultúrális és teológiai kérdéseiről". A kultúrhistóriai szempontból gazdag és tanulságos előadás, mely az unitárius optimizmus szellemének kifejezőjeként emelkedett ki a hallgatóság előtt, színes és értékes ismereteket nyújtott.

Délután 4 órakor a Lelkészkör tagjai az egybegyült érdeklődő közönséggel kivonultak a város közelében levő Szejke-fürdőre, hol Orbán Balázs síremlékét koszorúzták meg. A nagy székely érdemeit gazdag emlékbeszédben méltatta Péter Sándor ny. lelkész, felidézve és követendő például állítva e nemzedék elé önfeláldozó jellemét és felbecsülhetetlen munkásságát a székely kultúrkincsek összegyűjtése és feljegyzése terén.

17-én a reggeli istentiszteletet Fülöp Árpád racosul de jos-i lelkész végezte, mely után Kovács Lajos braşovi lelkész: „Egyházi életünk felfrissítése" című dolgozata nyert ismertetést. A lelkészeket legközelebbről érdeklő gyakorlati kérdések, az egyházi élet megújhodásának vágya, szükségessége, a kibontakozás útjait kereső törekvések sorakoztak fel ez előadás nyomán. Több életrevaló javaslat született a felvetett gondolatok kapcsán a Lelkészkörben, melyeknek megvalósítása kétségtelenül előre lendíti útján a testvéri együttérzéssel, sok szenvedéssel, de lankadatlan kitartással dolgozó testületet.

Lőrinczy Dénes bucureşti-i lelkész előadása „A ma liberálizmusáról" az őszi közgyűlés idejére halasztódott.

A továbbképző napok eredményeit Pál Dénes elnök foglalta össze, köszönetet mondva előadóknak, a résztvevőknek s az odorheiu-i vendégszerető gyülekezetnek.

A továbbképzőn tartott előadások a Lelkészkör határozata folytán az Unitárius Szószék c. folyóiratban fognak nyomtatásban is megjelenni.

A tanfolyam 17-én este istentisztelettel végződött, melyen igét hirdetett a népes gyülekezetnek: Lukács Sándor, ravai lelkész. Művészi énekével közreműködött Gyallay Domokosné, Ébert Andrásné zongorakiséretével. Istentisztelet keretében Pál Dénes lelkészköri elnök meleg szavakkal bucsúzott el a vendéglátó gyülekezettől.

„Az Egyetemes Unitárius Lelkészkör Odorheiu-n folyó év julius 15—17-én tartott továbbképző napokon az értékes elméleti és gyakorlati vonatkozású előadásokkal kapcsolatban a népművelés fontos és égető feladataival is nagy mértékben foglalkozott. Ez alkalommal a felvetődött feladatok és javaslatok közül csupán nehányat említünk fel.

A műveltség ma feltétlenül megköveteli, hogy népünk úgy szellemi, mint anyagi kérdésekben kellő ismereteket nyújtó könyvekhez jusson. Lelkészkör tehát elsőrendű teendőjének is-

merte fel, hogy az egyes egyházközségekben ú. n. parochiális könyvtárakat létesítsen, illetve a meglevőknek fejlesztéséről gondoskodjék. Közművelődési intézményeink közül ma már nem egy foglalkozik azzal a roppant horderejű kérdéssel, hogy népünk művelődésének fejlesztését olcsó és jó könyvek, szakismereteket nyújtó füzetek, kiadványok terjesztésével szolgálja. Lelkészkörünk ily irányú alapos terv kidolgozásával Kővári Jakab lelkészt bízta meg s így remélhető, hogy legközelebb elindul egyházunkban is még fokozottabb mértékben ez az eddig is alapvető fontosságunak ismert munka.

Lelkészköri továbbképzőn szakszerű hozzászólások alakjában ismertetést nyert a székely földön gazdasági fellendítést célzó „Siculia" gyümölcstermelő és értékesítő szövetkezet törekvése. Lelkészkörünk komolyan értékelte e mozgalom felbecsülhetetlen értékű fontosságát s népművelésünk tekintetében kiemelkedő szerepet tulajdonítva annak, felhívta a lelkészek figyelmét, hogy minden erővel, tevőlegesen támogassák e nemes célkitűzésű munkát. A gyümölcstermesztés, a kertgazdaság s annak sokirányú fő és mellékágai igen alkalmasak arra, hogy népünket takarékosságra neveljük s műveltségét a nyugati államok műveltségével egy színvonalra emeljék. Hogy lelkészeink e tekintetben is a népművelés célját alaposan és szakszerű hozzáértéssel, irányítással szolgálhassák, Lelkészkör az egyházi Főhatóság támogatását kéri, hogy a Teológiát elvégzett lelkészek az I. G. Ducai gazdasági iskolában gazdasági kiképzést nyerhessenek.

Népművelésünk szempontjából Egyetemes Lelkészkörünk ráirányította a figyelmet arra is, hogy egyházi és népi kultúrtörténeti termékeink erőteljesebb szellemi irányítás mellett a modern élet követelményeinek megfelelően, valóban a kultúrát építeni tudó, ható erővel jelenhessenek meg.

Kiváló feladatának ismerte Lelkészkör népvezetőink erkölcsi kötelességévé tenni az egyes vidékek népviseletének megőrzését s munkálását annak, hogy népünk köztudatában eleven erővel éljen annak szükségérzete, hogy gazdasági és művészi szempontokból egyaránt őrizni és fejleszteni kell a népviselet ősi értékeit és elemeit. Felvetődött a gondolat, hogy a lelkészi kar maga is közös erővel lelkészi-egyenruha bevezetésére törekedjék.

Általában annak öntudatos átlátása csillant elő a lelkésztovábbképző mindenirányú munkájából ez alkalommal is, hogy a lelkésznek szószéken és társadalmi munkatéren egyaránt népművelőnek, útmutatónak kell lennie, hogy népünk a modern kor szociális problémái tekintetében necsak tájékozódást szerezzen a lelkész munkáján keresztül, hanem annak irányításával belekapcsolódjék az új szellemben dolgozó, építő nagy munkába.

Fekete Lajos,
lelkész.

VIII. egyetemes ifjúsági konferencia.

(Július 7–14.)

Ezelőtt nyolc évvel I. G. Duca-n, az „Unitárius Mekká"-ban kezdett kibontakozni ifjúsági mozgalmunk. A cluj-i ifjúsági egyletben született meg az eszme, innen indultak el a megvalósítására. Az ifjúság egy kicsiny serege megértette a kor hívó szavát s megpróbálta egységes szervezetbe tömöríteni az unitárius ifjúságot, hogy megmutassa életerejét és kultúrájának terjesztő, fajának és egyházának védője legyen.

Nehéz megpróbáltatások és óriási ellenszenv állott a mozgalom utjába. Vezető embereink nem nézték jó szemmel az ifjúság mozgolódását s voltak, akik lesujtóan nyilatkoztak az egész mozgalomról és károsnak tartották egyházi szervezetünkre.* Ma már a helyzet teljesen megváltozott. Akik eleinte aggódalommal és rosszalóiag figyelték a nagy megmozdulást, azok, ma megelégedéssel és elismeréssel beszélnek az ifjúság komoly és öntudatos munkájáról. Főpásztorunk az ifjúság munkájának elismeréséül főtanácsi jelentésében a következőket mondja: „Az ifjúságot szeretem és érte mindent szívesen megteszek, mert tőle várom a jobb jövőt. Úgy találom, hogy a mult tartozik a jelennek azzal, hogy az ébredő, gondolkozó és tenni akaró ifjúsággal éreztesse, hogy magáénak ismeri őket, óhajtja észrevétetni velök, hogy egylélek táplálja s az unitárius egység és összetartás fogja keresztül segíteni minden válságon és veszélyen."

Ilyen körülmények között értünk el a VIII. (II. I. G. Duca-i) *egyetemes konferenciához,* mely az előbbieket sok tekintetben felülmulta és mintegy összefoglalása és betetőzése volt hét év eredményes munkásságának. A változatos program, melyben a *vallási, nevelési, elhelyezkedési, népegészségügyi, missziós, gazdasági, háziipari* és más problémák mellett, bőséges idő jutott *kirándulások, tennisz, football* stb. versenyek tartására is, igazán magas nivóra emelte a VIII. konferenciát. Minden előadó igyekezett tudása legjavát nyújtani, míg a konferencia részvevői egész héten át odaadó figyelemmel és kitartással vettek részt a gyűléseken és az előadások után, komoly hozzászólásokkal emelték azok értékét. Előadásokat tartottak: Dobay István: Ifjúságnevelés a gyermekkortól; Filep Imre: A cserkészet, mint ifjúság nevelő; Lukács Sándor: Az ifjúsági és egyházi életünk; Erdő János: Az ifjúság és az elhelyezkedés kérdése; Simén Dániel: Az ifjúság és vallás; Simén Dániel: A kultúrház jelentősége falun; Dr. Farkas Sándor: Népegészségügy; Nagy Endre: Modern gazdálkodás és az ifjúság; Boros György tanár: Gyümölcsészet; Dr. Ürmösi Károly: Konferenciánk története és a jelen konferencia; Lőrinczy Dénes: Beszámoló a bucuresti missziós munkáról és Gyallay Domokosné: Leányifjúság és a háziipar.

* Nagy tévedés. Az egyház vezetősége örömmel vett mindenkor minden helyes megmozdulást. *Szerk.*

Különösen hatott Lőrinczy Dénes beszámolója, melyben feltárta az ifjúság kezdeményezésére beindított misszió síralmas helyzetét. Ebben az idegfeszítő küzdelemben — sajnos — az unitárius papság nagyobb része még annyival sem segíti, hogy többszöri kérésre, a községekből Bucurestibe távozott hívek címeit közöljék vele. Igy valóságos detektiv munkát kell végezzen, hogy a híveket felkereshesse. Az egyházközségnek anyai támogatásra van szüksége, hogy fennállhasson. Már minden pénzforrást kiaknáztak s ezért végső elkeseredésében az ifjúsághoz fordul segítségért és arra kéri, hogy minden ifjúsági egylet évenként legalább 1—200 lejjel támogassa a missziós munkát, mert ha valahonnan segélyt nem kap, kénytelen lesz feladni az adáz harcot. Reméli, hogy kérése az ifjúsági körökben megértésre talál.

A konferenciát megnyitó istentisztelet keretében Lőrinczy Dénes, a bezáró ünnepélyen Simén Dániel tartott magasan szárnyaló egyházi beszédet.

A konferencia sikerét növelték az esténként tartott bibliamagyarázatok, a bodogaia-i, filias-i és medisor-i kirándulások keretében tartott áhitatok, melyeket a résztvevők rendkívüli ének- és szavalat-számokkal tettek nivóssá. Külön élményt jelentettek a rendkívüli és meglepetésszerű műsorszámok, melyekre a konferencia tagjai önként jelentkeztek.

Kedves képet nyujtott a tábortűznél ének- és zeneszó mellett szórakozó ifjak és öregek csoportja. Ezeken kívül annyi más lélekemelő élményben volt részünk, hogy azokat mind felsorolni nem is lehet.

Ez a rendkívüli siker nemcsak a konferenciát előkészítő elnökségnek, hanem a vendéglátó egyházközségek szeretetének és áldozatkészségének is tulajdonítható. A vendégszerető hívek áldozatkészsége és az ifjúság munkája iránti megértése tette lehetővé az egészen egy hétig tartó összejövetel megrendezését. Lépten-nyomon láthattuk az igazi székely vendégszeretet megnyilvánulását. A Dr. Kiss Elek tanár úr és a medisor-i hívek, valamint a bodogia-iak szeretetvendégsége, a székely nép ezt az igazi, nemes tulajdonságát hirdetik.

A résztvevők is megértették ezt a szeretetet és ragaszkodást s igyekeztek komolyságukkal, fegyelmükkel és pontosságukkal emelni a konferencia sikerét. Feltünő pontosság és fegyelem jellemzi ezt az összejövetelt, melyből kitünt, hogy nem szórakozás, hanem a komoly munka hozta össze Erdély minden részéből az ifjúság képviselőit.

Ott voltak külföldi testvéreink képviselői is, és akik nem tudták képviseltetni magukat a nagy távolság miatt, azok melleghangu levélben küldtek üdvözletet. A Măresti-i barlangnál táborozó unitárius cserkészek közül is többen látogatták meg konferenciánkat. Örömmel láttuk sorainkban az öreg-ifjakat, akik állandóan szeretettel forgolódtak közöttünk és akiknek felszóla-

lásaiból az ifjúság iránti ragaszkodás és az elismerés hangja áramlott az egybegyült ifjúságra.

Szép volt, jó volt. Mindenki megelégedéssel távozott s csak azt sajnálta, hogy olyan hamar vége volt. Mindenki szomoruan, de lelkében boldogan sietett haza, hogy az otthoniaknak is juttasson valamit a még friss lelki élményekből. *T. J.*

Irodalom.

Márkos Albert: A nyelvtisztaságra való nevelés. Külön lenyomat „Az Erdélyi Múzeum"-ból. E művecske egyike a legfontosabb irásoknak, amelyek napjainkban napvilágot látnak, mert egyik legfontosabb kérdéssel: a helyes magyar beszéd és irás kérdésével foglakozilk. A mindig szellemes szerző jóizű humorral mutat rá azokra a hibákra, melyek nyelvünkbe becsusztak az idegen szavak és kifejezések utján s rámutat a helyes magyarság igazi lényegére. Minthogy nemcsak élvezetes, hanem hasznos utmutató, melegen ajánljuk olvasóink szives figyelmébe.

Dr. Lévay Lajos: Br. Orbán Balázs szülőfaluja. Egy nagyon értékes tanulmány, melyet meg nem ismerni, figyelembe nem venni, hálátlanság, különösen a mi részünkről. Dr. Lévay Lajos képezdei tanárnak figyelmét a nagy székelynek, Br. Orbán Balázsnak emléke hivta fel arra, hogy szülőfalujának képét megrajzolja. Természetesen a munka minduntalan visszatér Orbán Balázs nemes alakja köré, akiért a könyv iródott. A könyv különben nagyon szépen megírja a falunak történetét s kitünően elénktárja mindazokat a szempontokat, melyek a falu monográfiájánál látnunk kell. Orbán Balázs faluja: Poloniţa, megérdemli, hogy foglalkozzunk vele, már csak azért is, mert egy kitünően megirt könyvben olvashatunk róla. A könyvben két kitünő rajzot is találunk, Nagy Lajos rajztanár szivességéből: A cimlapon Orbán Balázs képét és a könyvben pedig egy székely kaput. Orbán Balázs emléke megérdemli, hogy szülőfalujával megismerkedjünk e kitünően megirt könyv segitségével. A könyv kapható az Iratterjesztőnél vagy a szerzőnél Odorheiu-n. Ára 25 lei.

Helyesbités. A zenemellékletben a 60. és 76. számu énekeket is ifj. Márkos Albert harmonizálta. Ezen számban zenemelléklet nem jöhetett. *Ütő Lajos.*

Rovatvezető: **Ifj. Hadházi Sándor.**

A braşovi templomépités folyamatban van.

A braşovi templom és lakóház épitése julius hó 1-én megkezdődött s a vállalkozókkal kötött szerződés szerint októberre készen kell, hogy legyen. Mire e sorok megjelennek, fedél alatt lesz. Bizonyára nemcsak a braşovi hivek, hanem az egész unitáriusság megnyugvással veszi tudomásul, hogy annyi küzdelem és nehéz akadály után, Braşovban is lesz unitárius templom.

Sajnos, az anyagi feltételek egészen nincsenek meg. Az egyházközség tagjai, sokan erejükön felül is, meghozzák áldozataikat az ügy érdekében. A hívek legnagyobb része azonban szegény s a nagy feladat terheit hordozni képtelen. Ebben rejlik az oka annak, hogy az egyházközség az épitkezés befejezése érdekében újból az unitárius nagyközönséghez, egyházközségekhez és egyesületekhez fordult s 500 lejes támogatásokat kért, amit pár év alatt, meghatározott terv szerint, vissza fog téritени az illetőknek. Az egyházközség úgy érzi, hogy első sorban ezt a beindított munkát kell befejezéshez juttatni, az unitáriusság erejét az egyetemes egyházi szempont szem előtt tartásával e célból kell össponositani, hogy majd más feladatokat is együttesen tudjunk megoldani.

Hogy az egész területet, melyet az egyházközség a korábbi épitkezéssel kapcsolatban felmerült kára ellenértékében a várostól kapott, ne kelljen egészen eladni, illetve az egyházközség jövője érdekében a megtartható terület megtartassék, az egyházközség felhivásokat küldött szét. A felhivásokra a következő kedvező értesitések érkeztek: adományokat küldöttek: Joós András Borosneul Mic 1000 L, Dr. Kerekes István Bod 1000 L, Dr. Kiss Jenő Sânnicolaul Mare 1000 L (még 1000 L igéret), Dr. Lőrinczy István Aita Mare, Dr. Kerekes István Bod 1000 L, Gazdasági és Hitelszövetkezet Aita Mare 1000 L, Asztalos Mihály 800, Kacsó Sándorné, Szász János telef., Szabó József Cernatu, Unitárius Nőszövetség Odorhei, Tüzes András r. kath., Pál Ferenc Ocland, Vári Albert Cluj 500—500 L, Cristur-i gimn. ta-

nárok 425 L, Unitárius egyházközség Orăşeni 280, özv. Szabó Józsefné Cernatu 200, Kovács Buba emlékére szülői 200, Ilyés András 200, Dr. Nagy Endre I. G. Duca, özv. Pál Jánosné, Pál Árpád, Pál Jolán, özv. Demeter Dénesné, Kovács Kálmán Budapest, Engel Gábor halála alkalmából, 100—100 L, Jakab Albert iparos tanuló 45 L. Az épitkezés támogatására a megtérités kötelezettségével adtak: Unitárius Nőszövetség Calnic, Unitárius egyházközség Arcuş, Végh Benjámin Arcuş 1000—1000 L, Vaska Dezső Cluj, Bartha Miklós Bucureşti, Lőrinczy Dénes Bucureşti, Központi Nőszövetség Cluj, Dr. Benke János Ozun, Treiscaune-köri Nőszövetség, Ütő Áron Sft. Gheorghe, Unitárius egyházközség Odorheiu, Sigmond József Odorheiu, Dr. Abrudbányai Géza Cluj, Unitárius Nőszövetség Arcuş, Kovács Margit Cluj, Sigmond Ilona Cluj, K. Nagy Árpád Căluşeri, igéretet jelentettek be: Dr. Ferenczy Géza főgondnok Aita-Mare 3000, Unitárius egyházközség Calnic 1000, Török Mihály Bordoşiu, Boros György I. G. Duca (fiz. 100 L.), Péter Sándor I. G. Duca, Unitárius egyházközség Dopca, Unitárius egyházközség Roua, Fekete Lajos Ormeniş, Nagy József Ormeniş, Gyerő György Ormeniş, Téglás Albertné Sft. Gheorghe, Veress Barabás Arcuş, Miklós Sándor Dămbău, Vass Albert Ocland, Unitárius egyházközség Medişor, Unitárius egyházközség Dămbău, Biró Lajos Goagiu 500—500 L. Midőn a kegyes adományokért a braşovi unitárius egyházközség előljárósága leghálásabb köszönetét fejezi ki, az unitárius hitbuzgóságra számitva, kéri mindazokat, akik tehetik, hogy jöjjenek segitségére az ügynek.

Unitárius istentisztelet Debrecenben. Augusztus 11-én megható istentiszteletben volt részük debreceni atyánkfiainak; a kedves, kis templom szinültig megtelt helybeli és külföldi hívekkel, akik a csöndes áhitatban találkozva örvendtek, hogy együtt dicsérhetik az egy Istent. A templomozás során könyörgést mondott ifj. Kovács Lajos, prédikált Lőrinczy Dénes, a kántori teendőket Péterfy Gyula látta el.

Az egyh. Főtanács által kiküldött szervezeti szabályzatot előkészitő nagy bizottság ülése szeptember 17-ére van összehivva.

Az unitárius egyház vendégei. Augusztus hó utolsó napjaiban érkezett hozzánk Dr. Hall Alfréd, a keresztény szabadelvű egyházak szövetségének elnöke és Stejskol József a cseh nemzeti egyháznak egyik püspöke. Utóbbi látogatása egészen új a mi számunkra, mert még eddig nem volt szerencsénk Erdélyben a csehek képviselőjét üdvözölni. A két előkelő hitrokon több egyházközséget kíván meglátogatni, különösen pedig a vidéki egyházközségeket, egyes unitárius központi helyeket, hogy az erdélyi unitárius nép életéről, sorsáról, helyzetéről közvetlen tapasztalatokat szerezhessen. Az unitárius hívek nagy szeretettel várják külföldi hitrokonainkat. Jövő számunkban Stejskol püspök urról is bővebben megemlékezünk.

Házasságkötés. Boros Sándor néhai boldogemlékezetü Boros Sándor igazgató fia, a magyar királyi külkereskedelmi hivatal titkára és Guman Rachel, Guman Jenő, a Medias-i földgáz r. t. igazgató-főmérnökének bájos leánya augusztus hó 29-én a cluji unitárius templomban egymásnak örök hűséget esküdtek, fényes közönség jelenlétében. Az egyházi áldást Dr. Boros György püspök adta az ifjú párra, tanuk voltak Dr. Gál Miklós és Dr. Lukácsi József. Istennek áldása legyen az ifjú páron egy hosszú boldog életen át.

Az Unitárius Gazdasági Iskola. Értesüléseink szerint a téli gazdasági iskolába már nagyon sokan jelentkeztek másfelekezetüek köréből is s felhivjuk az érdekeltek figyelmét, hogy minél előbb jelentkezzenek, nehogy a késői jelentkezés miatt éppen az unitárius ifjakat ne lehessen felvenni. A gazdasági iskolának a jelentőségét ma már nem kell hangsulyoznunk, mert a mai nagy életküzdelemben minden székely ember tudja, hogy fiát a helyes és okszerü gazdálkodásra elő kell készitenie, amire legkitünőbb alkalom a mi gazdasági iskolánk. A megbecsülhetetlen tudáson kivül azonban a gazdasági iskolát végzett ifjaknak az az előnyük is megvan, hogy 6 hónappal röviditett katonai szolgálati kedvezményben részesülnek.

Felvételért minden év szeptember hó 15-ig kell folyamodni, a tanév azonban október hó 15-én kezdődik. Bővebb felvilágositás megszerezhető minden lelkészi hivatalban. A lelkészeket pedig a gazdasági iskola igazgatósága arra kéri, hogy hiveiknek adják meg a szükséges utbaigazitást.

A Cluj-i unitárius kollégium főgimnáziumának tájékoztatója. A tanulók beiratása a főgimnázium összes osztályaiba augusztus 25—31. napjain történik. Az első osztályba felvételi vizsgálat ideje helybeli és közel vidéki tanulók részére szeptember 4, távolabbi vidékről jövők részére szeptember 12. A javitó vizsgálatok ideje szept. 4—5. napjain lesz. A felső tagozatba (V. oszt.) való felvételi vizsga ideje szeptember 11.

Szerkesztői üzenetek.

Felkérjük munkatársainkat, hogy a helységneveket sziveskedjenek csakis román nyelven irni, mert a cenzura szigoruan megköveteli ezt.

P. A vers már olykor érkezett, hogy nyomdatechnikai okokból nem lehetett közölni, mert nem hagytunk volt helyet számára.

F. A tudósitást meg kellett röviditenünk, mert lapunk tere nem engedte, hogy egész terjedelmében hozzuk.

Többeknek. Az egyházközségi egyleti életre vonatkozó tudósitások helyszüke miatt a jövő számba maradtak.

Az Unitárius Közlöny megjelenik havonta. Szerkesztő: Benczédi Pál

MINERVA IRODALMI ÉS NYOMDAI MŰINTÉZET R.-T. CLUJ